

V. Problemy społeczne współczesnego świata

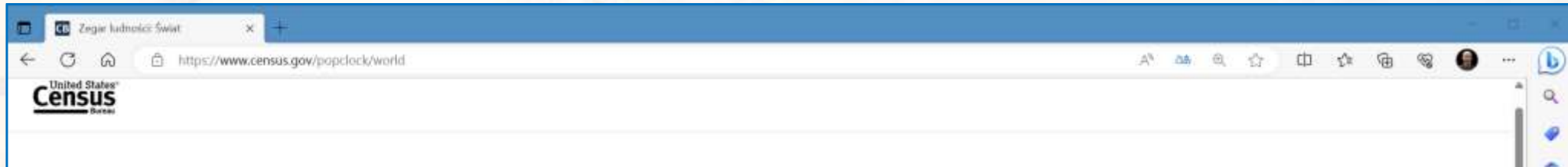
1. Problemy demograficzne na świecie

- Podobnie jak w przypadku poprzedniego działu zachęcam do systematycznej własnej pracy w celu jak najlepszego przygotowania do matury (czasu jest coraz mniej – teoretycznie mniej pracy – ale dobrze byłoby powtórzyć materiał, z którym się niedawno zaznajomiliście).
- Poniżej wytyczne do samodzielnej pracy (poniższy zakres, podobnie jak w przypadku poprzedniego działu będzie obowiązywał także na sprawdzianie na koniec bieżącego, przerabianego działu (przypominam, że obowiązuje Was znajomość podstawy programowej):
 1. **KLASA 2, dział: “2. Ludność i osadnictwo”**, tematy:
 - “1. Liczba ludności świata i jej zmiany” (**OPERON-Vademecum: 9.1**),
 - “2. Rozwój demograficzny” (**9.5, 9.6**),
 - “4. Migracje” (**9.8**).
 2. **KLASA 2, dział: “3. Sektory gospodarki. Globalizacja”**, tematy:
 - “1. Zmiana roli sektorów gospodarki” (**10.1, 10.2, 10.3, 18.11 oraz 9.7 – fragment dotyczący struktury zawodowej ludności oraz zjawiska bezrobocia wraz ze zróżnicowaniem stopy bezrobocia na świecie oraz przyczynami, skutkami i sposobami zwalczania bezrobocia**).

Ile mieszkańców zamieszkuje naszą Ziemię?

→ Zegar demograficzny ciągle się zmienia – liczba ludności na świecie nieustannie się zwiększa.

Zegar populacji USA i świata

 The United States

 The World

12 sierpnia 2023 11:30 UTC (+2)

[Dowiedz się więcej](#) | [Polityka prywatności](#) | [Użyteczność](#)

 Populacja USA

 Ludność świata

3 3 5 , 2 2 7 , 5 5 3

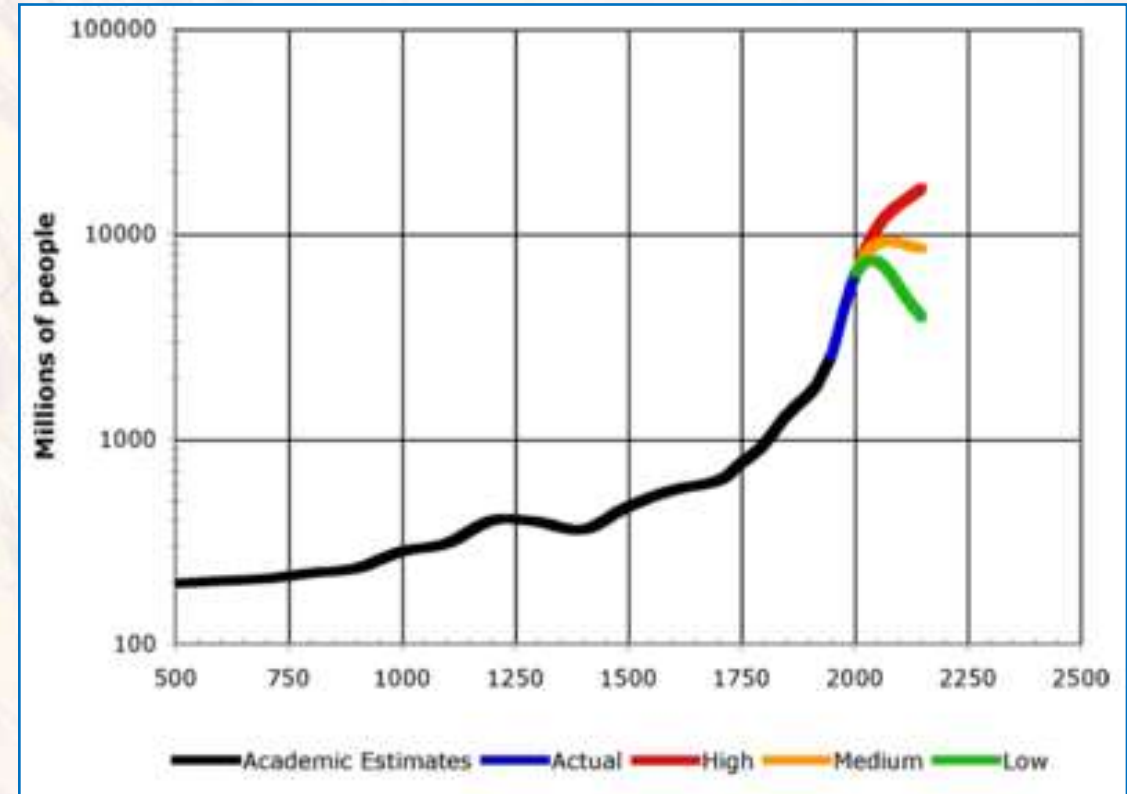
7 , 9 9 0 , 7 5 0 , 3 9 4

Wyszukaj lub wybierz kraj

Prognozy demograficzne

- Według różnych **prognoz demograficznych** (ONZ, Banku Światowego) w końcu tego wieku liczba ludności świata osiągnie 7, 10 lub 15 mld osób.
 - Istnieją również przewidywania sugerujące, że będzie ona niższa niż obecnie.
- Rozwój demograficzny w przyszłych dziesięcioleciach będzie jednak mniej dynamiczny niż w minionych dekadach.
- W miarę wzrostu liczby ludności będzie rósł bowiem opór środowiska i zbliżał się pułap chłonności środowiska.
 - Pułap ten należy rozumieć jako niemożność wyżywienia większej liczby ludności, a także jako narastanie niekorzystnych zmian w środowisku (perturbacji klimatycznych, degradacji ekosystemów) związanych z chęcią zaspokojenia potrzeb coraz większej liczby mieszkańców Ziemi.

Prognozy demograficzne

- **Według różnych prognoz** (ONZ, Banku Światowego i innych) w końcu tego wieku **liczba ludności świata osiągnie 7, 10** (scenariusz najbardziej realny) **lub nawet 15 mld osób**.
 - Istnieją również przewidywania sugerujące, że będzie ona niższa niż obecnie.
- **Rozwój demograficzny w przyszłych dziesięcioleciach będzie jednak mniej dynamiczny niż w minionych dekadach.**
- **W miarę wzrostu liczby ludności będzie rósł bowiem opór środowiska i zbliżał się pułap chłonności środowiska.**
 - Pułap ten należy rozumieć jako niemożność wyżywienia większej liczby ludności, a także jako narastanie niekorzystnych zmian w środowisku (perturbacji klimatycznych, degradacji ekosystemów) związanych z chęcią zaspokojenia potrzeb coraz większej liczby mieszkańców Ziemi.

Prognozy ludnościowe

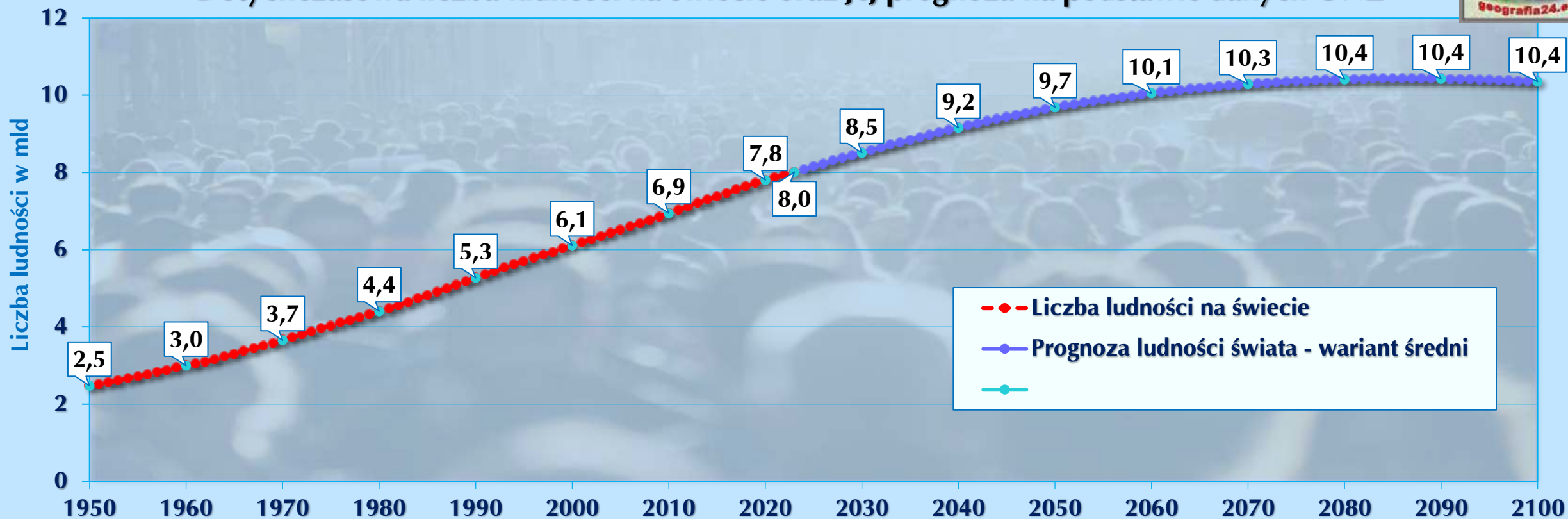
→ Według demografów **obecna liczba ludności** **wzrasta średnio o 80 mln rocznie.**

→ Zgodnie z tym szacuje się, że najprawdopodobniej w 2050 roku na Ziemi będzie prawie 9,7 mld osób i niedługo później, ale jeszcze przed 2100 rokiem, liczba ludności na świecie przekroczy 10 mld.

WYBRANA PROGNOZA (z roku 2022) LICZBY LUDNOŚCI (WARIANT ŚREDNI – WG PROGNOZY ONZ z 2022 roku)

	Rok 2023	Rok 2050	Rok 2075	Rok 2100
Świat	8 009	9 687	10 365	10 355

Dotychczasowa liczba ludności na świecie oraz jej prognoza na podstawie danych ONZ

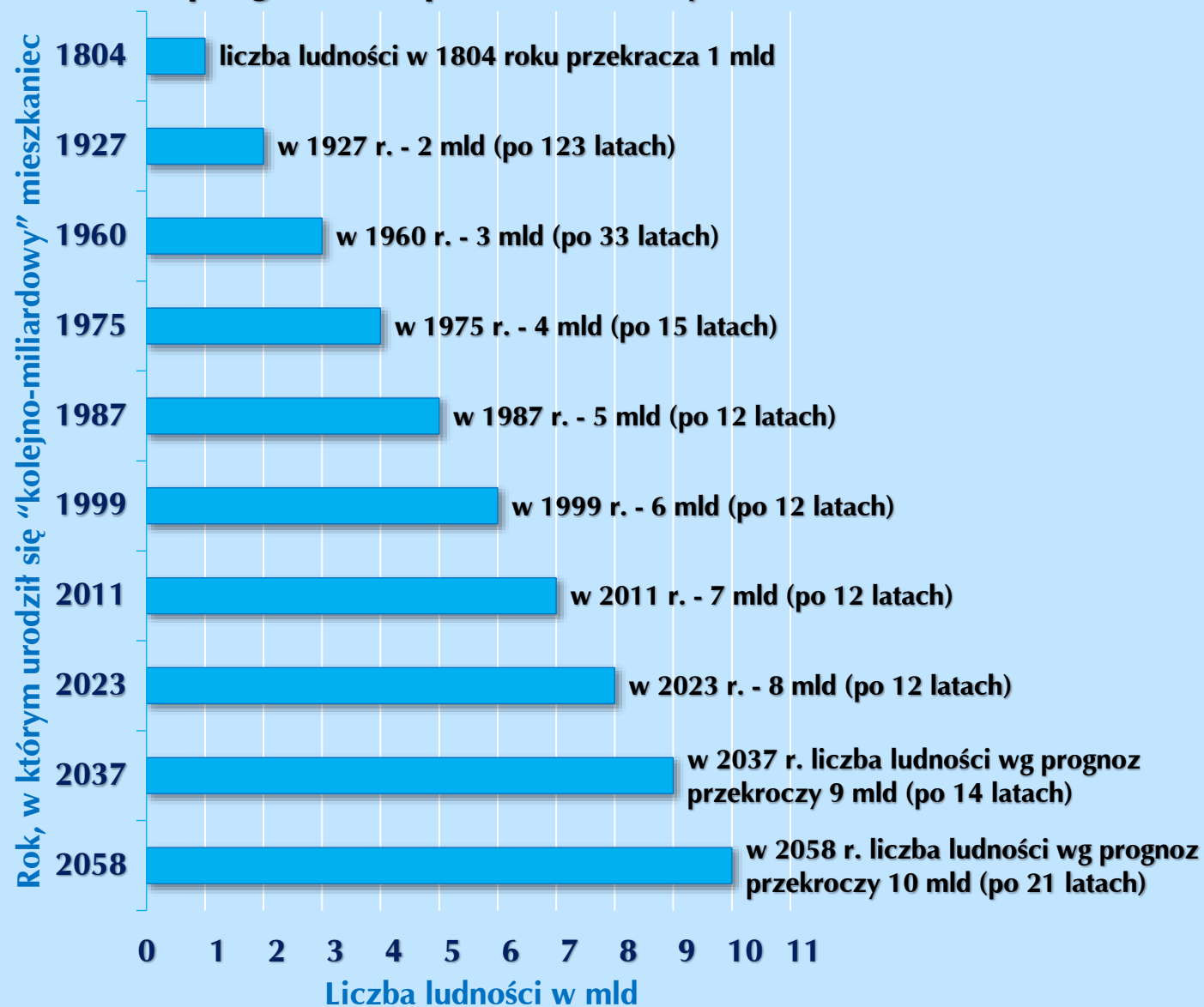

Obecne tendencje w rozwoju ludności

- W latach 1600-1975 liczba ludności świata zwiększała się w tempie wykładniczym, czyli wynikającym z biologicznych możliwości reprodukcji.
- Przed 1600 r. do jej podwojenia (osiągnięcia 500 mln osób) potrzeba było kilku tysięcy lat.
- Kolejne podwojenie (1 mld) wymagało już tylko **200 lat** (1600-1804).
- Następne (2 mld) – **123 lat** (1804-1927).
- Kolejne (4 mld) – **48 lat** (1927-1975).
- Po 1975 r. tempo rozwoju demograficznego nieco osłabło – **8 miliardowy mieszkaniec naszej planety urodził się w 2023 roku** (na kolejne podwojenie czekaliśmy 48 lat).

Dotychczasowa liczba ludności na świecie oraz jej prognoza na podstawie danych ONZ

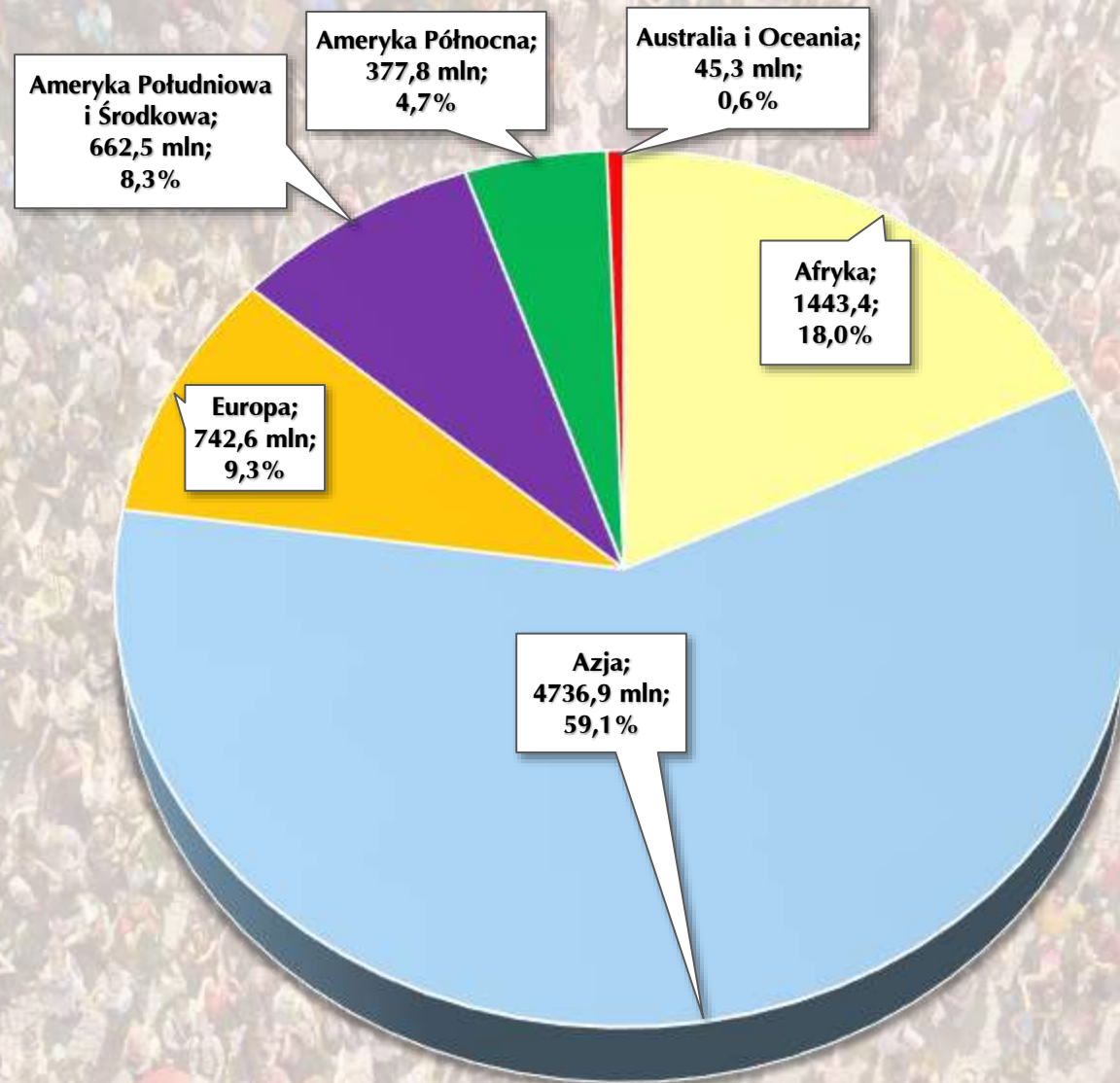

Liczba ludności według kontynentów w latach 1650-2023

- W 2023 r. **najludniejszym kontynentem świata** była **Azja** (59,1% ludności świata).
- **Na kolejnych miejscach** plasowały się:
 - **Afryka** (18,0%),
 - **Europa** (9,3%),
 - **Ameryka Południowa i Środkowa (Ameryka Łacińska z Karaibami; 8,3%),**
 - **Ameryka Północna** (4,7%).
- **Najmniejszy odsetek ludności świata zamieszkuje Australię i Ocenie** (0,57%).

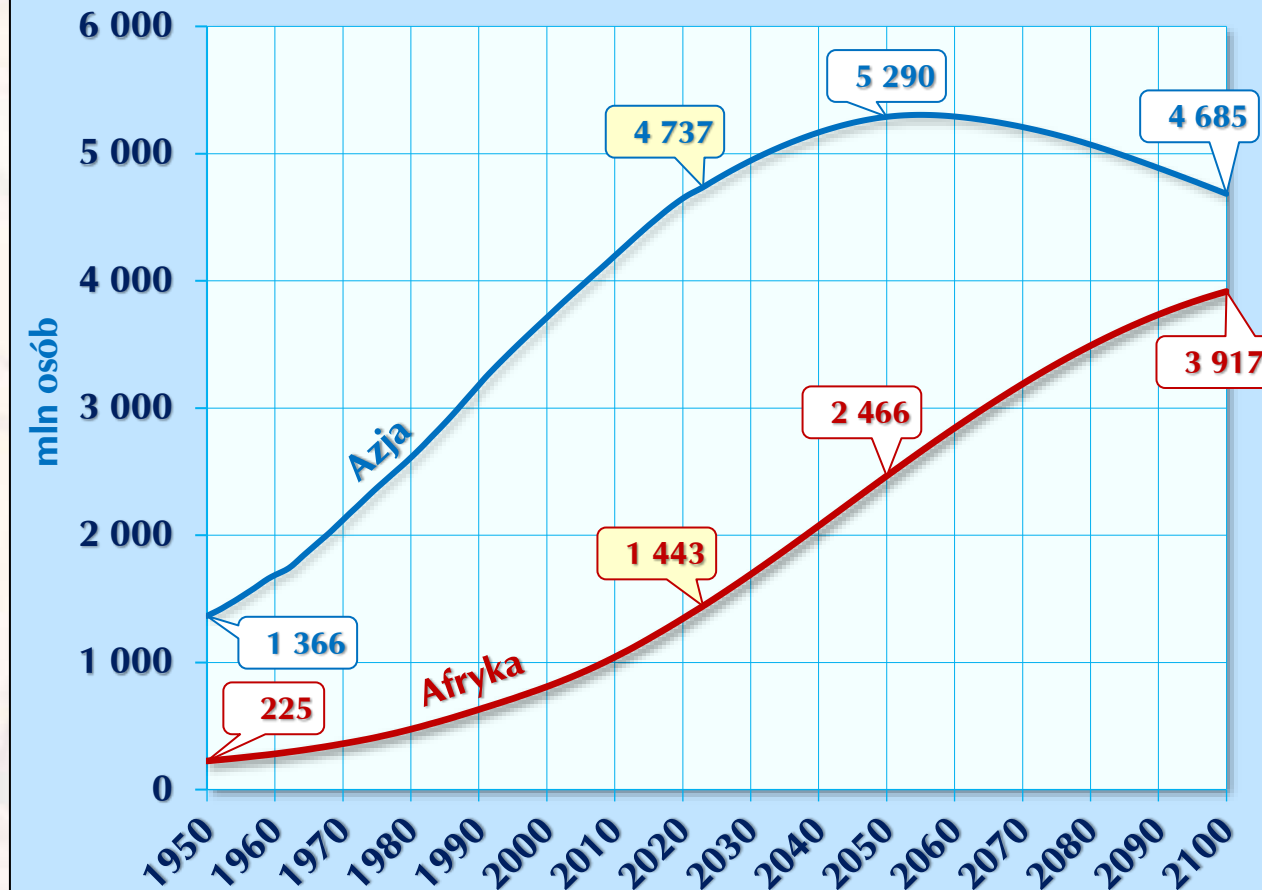
Liczba ludności według kontynentów w 2023 r.

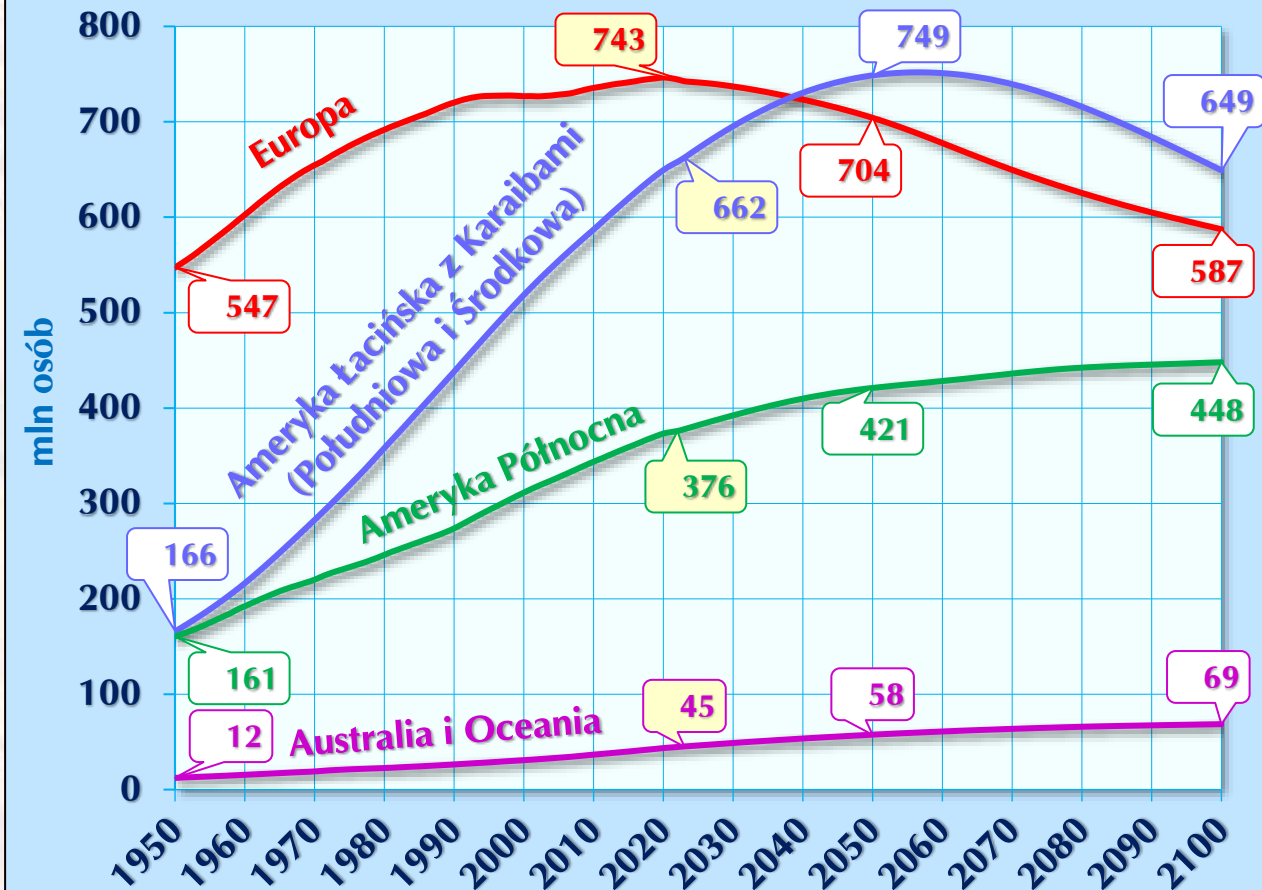
Który kontynent będzie najludniejszy – prognozy (wariant średni)

- **Najszybciej obecnie wzrasta** (i będzie dalej wzrastała) **liczba mieszkańców Afryki** – w 2100 r. będzie tam aż 4,3 mld osób – prawdopodobnie w pierwszej połowie XXII wieku stanie się ona najludniejszym kontynentem.
- Wzrost ludności nastąpi także w przypadku Ameryki Północnej oraz Australii i Oceanii
- Spadek natomiast czeka pozostałe regiony świata, w tym Azję, Europę, a nawet Amerykę Łacińską z Karaibami.

Zmiany liczby ludności do 2023 r.
oraz prognoza do 2100 r. wg danych ONZ

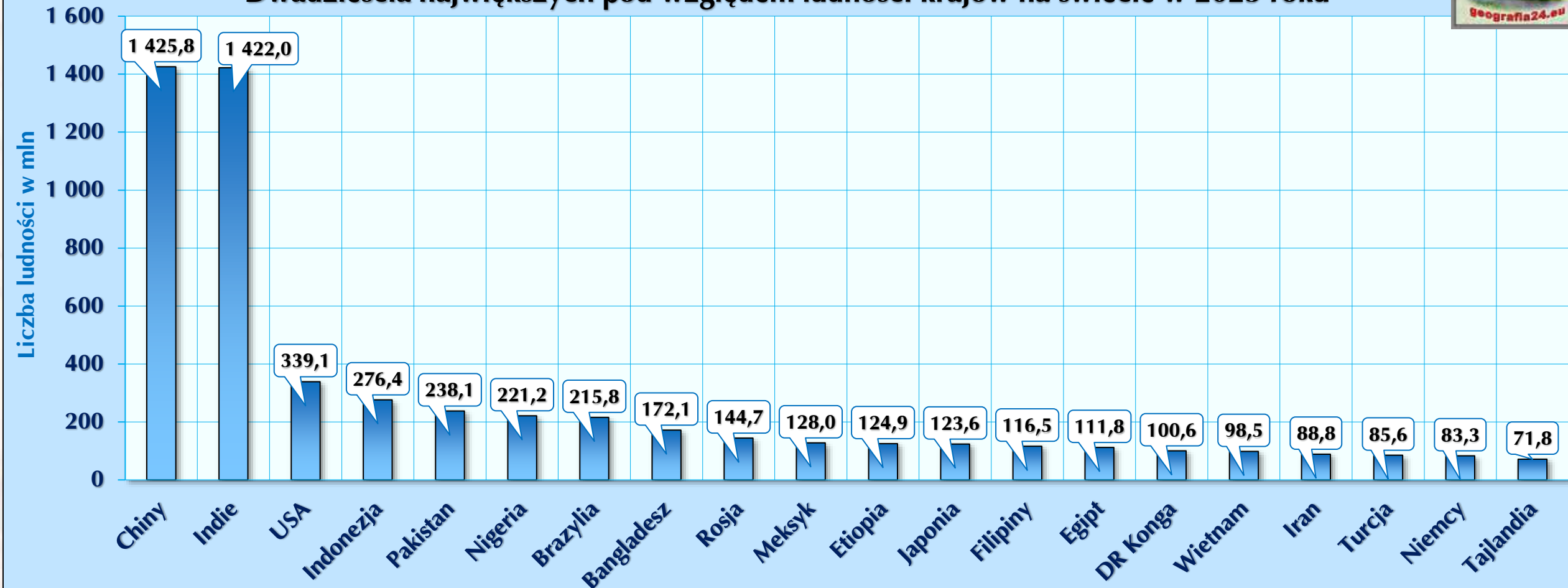
Zmiany liczby ludności do 2023 r.
oraz prognoza do 2100 r. wg danych ONZ

Pierwsza 20. pod względem ludności świata w 2023 roku

- **Najludniejszym krajem świata** jeszcze na początku 2023 roku były Chiny (1,4 mld osób), które jeszcze w trakcie jego trwania zostały wyprzedzone przez **Indie** (1,4 mld osób).
- W pierwszej 20. znajdują się tylko dwa kraje z Europy: Niemcy i Rosja (częściowo leżąca w Europie).
- Największa grupa państw z pierwszej 20. leży w Azji (11 krajów plus Rosja) lub Afryce (4 kraje).

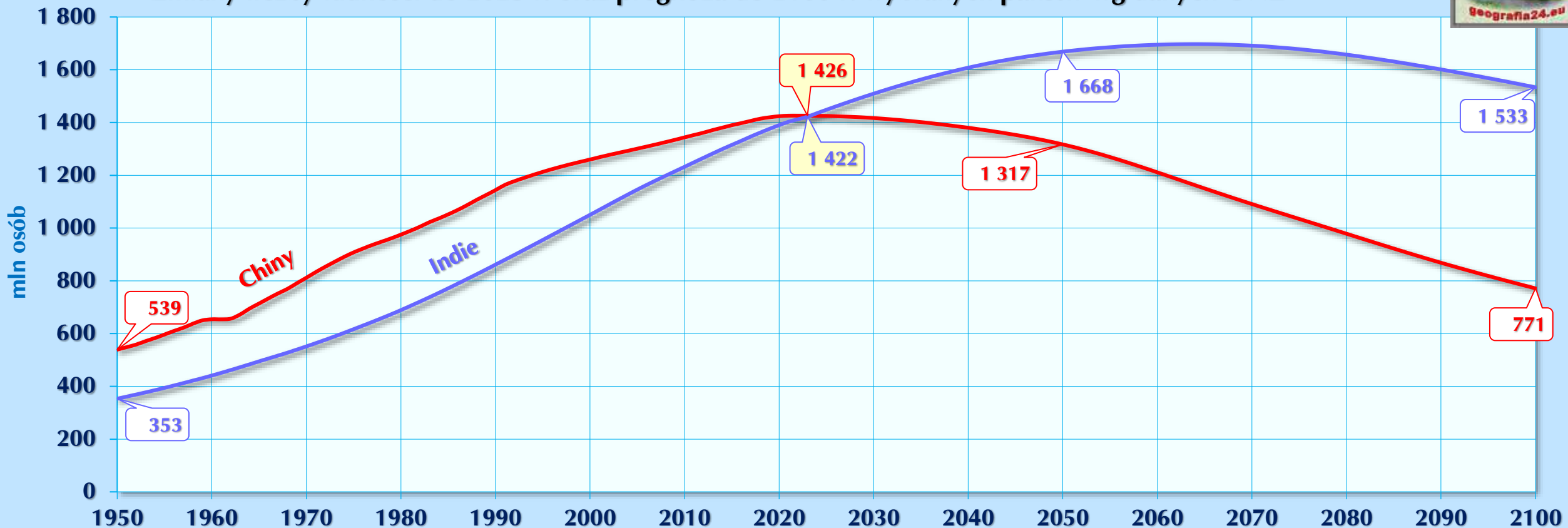
Dwadzieścia największych pod względem ludności krajów na świecie w 2023 roku

Tendencja zmian w liczbie ludności poszczególnych krajów

- Wyraźne zmiany w liczbie ludności obserwujemy w przypadku dwóch najludniejszych krajów świata:
 - **Chiny** po wielu latach wzrostu liczby ludności, obecnie **wykazują wyraźne spowolnienie**, a już w bardzo niedługo liczba ich mieszkańców wyraźnie się zmniejszy (pod koniec obecnego wieku spadnie do 771 mln),
 - **Indie** dalej **szybko zwiększają swoją liczbę ludność**, choć i je w drugiej połowie obecnego wieku czeka spowolnienie, a w dłuższej perspektywie czasu (pod obecnym koniec wieku) nawet spadek liczby mieszkańców,
 - Indie już od połowy 2023 roku są najludniejszym krajem świata (wyprzedziły tym samym Chiny).

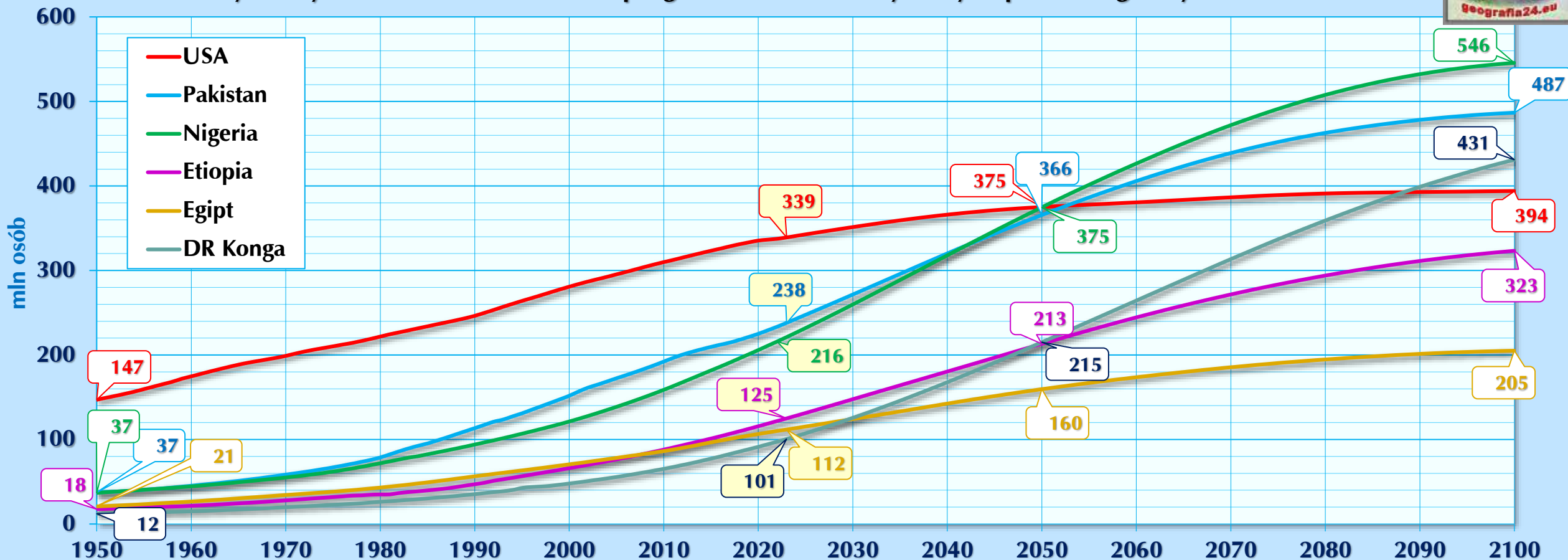
Zmiany liczby ludności do 2023 r. oraz prognoza do 2100 r. wybranych państw wg danych ONZ

Tendencja zmian w liczbie ludności poszczególnych krajów

- W przypadku wielu krajów, przynajmniej do połowy XXI wieku, prognozowany jest **znaczny wzrost ludności**.
- Dotyczy to przede wszystkim państw leżących w Afryce i Azji, odznaczających się obecnie niższym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (kraje z problemami demograficznymi – wysokim przyrostem naturalnym i trwającą eksplozją demograficzną, w których duże znaczenie odgrywają czynniki kulturalne, w tym religia).
- Wzrost prognozowany jest jedynie w nielicznych bogatych krajach, np. w USA.

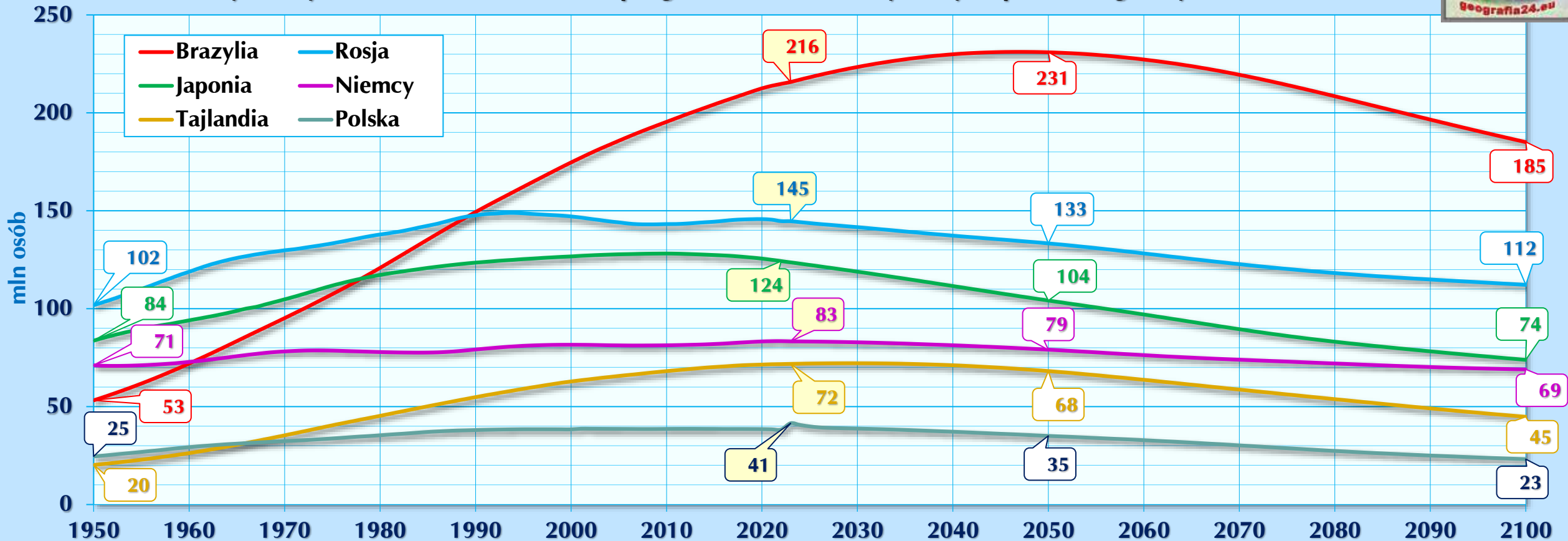
Zmiany liczby ludności do 2023 r. oraz prognoza do 2100 r. wybranych państw wg danych ONZ

Tendencja zmian w liczbie ludności poszczególnych krajów

- W **większości krajów wysoko i średnio rozwiniętych** do końca obecnego wieku **nastąpi spadek liczby ludności**.
- Bardzo znaczny spadek nastąpi w wielu krajach Europy, w szczególności we Włoszech, Niemczech, Polsce i Rosji.
- Tak samo duży spadek ludności zaobserwujemy w przyszłości w Japonii i Korei Południowej, zaś mniejsze w wielu bogatszych, innych krajach Azji Południowo-Wschodniej i Wschodniej (np. w Tajlandii).
- Spadki odnotujemy także w większości państw Ameryki Południowej (np. Brazylii w drugiej połowie XXI wieku).

Zmiany liczby ludności do 2023 r. oraz prognoza do 2100 r. wybranych państw wg danych ONZ

Przyrost naturalny

- **Przyrostem naturalnym** – nazywamy różnicę między liczbą urodzeń i zgonów;
 - jest wartością bezwzględną wyrażaną liczbą osób i może być:
 - **dodatni** – gdy liczba urodzeń jest wyższa od liczby zgonów,
 - **ujemny** – w sytuacji odwrotnej (więcej zgonów niż urodzeń).
- Przyrost naturalny zmienia się w czasie, a jego poziom zależy od wielu różnorodnych czynników:
 - **demograficznych,**
 - **biologicznych,**
 - **kulturowych,**
 - **politycznych,**
 - **ekonomicznych.**
- Posługiwanie się bezwzględnymi wartościami przyrostu jest jednak mało praktyczne, szczególnie przy porównywaniu krajów o bardzo zróżnicowanej liczbie ludności.
 - Przyrost zaludnienia o 1 mln ma zupełnie inne znaczenie dla naszego kraju, a zupełnie inne np. dla Chin.

Współczynnik przyrostu naturalnego, urodzeń i zgonów

→ Przy wszelkich analizach i badaniach porównawczych stosowane są więc zazwyczaj wartości względne tzn. przeliczane na 1000 mieszkańców.

→ Są to:

- **współczynnik (stopa) przyrostu naturalnego,**
- **współczynnik urodzeń (rodność),**
- **współczynnik zgonów (umieralność).**

$$W_{sp.Przyrostu_Nat.} = \frac{Liczba_Urodzeń - Liczba_Zgonów}{Liczba_Ludności} * 1000 (‰)$$

$$W_{sp.Urodzeń} = \frac{Liczba_Urodzeń}{Liczba_Ludności} * 1000 (‰)$$

$$W_{sp.Zgonów} = \frac{Liczba_Zgonów}{Liczba_Ludności} * 1000 (‰)$$

Gdzie liczbę urodzeń, zgonów i ludności podajemy dla danego roku.

Różnice we współczynniku przyrostu naturalnego na świecie

- Wartość współczynnika przyrostu naturalnego zależy przede wszystkim od stopnia rozwoju gospodarczego państwa:
 - **w krajach słabo rozwiniętych** – współczynnik przyrostu naturalnego wciąż bardzo często utrzymuje się na wysokim poziomie.
 - **w krajach wysoko rozwiniętych** oraz np. **w krajach Europy Wschodniej** – współczynnik przyrostu naturalnego jest z reguły niski lub nawet ujemny.

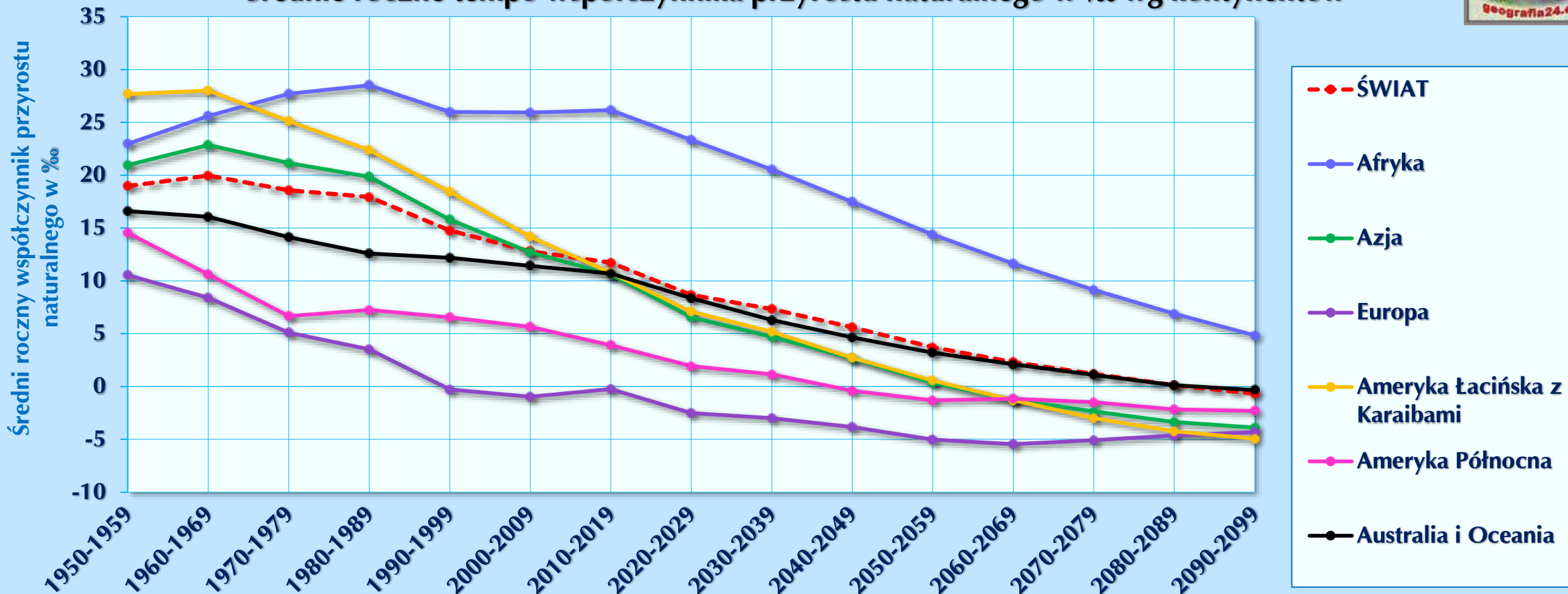

Średnie roczne tempo współczynnika przyrostu naturalnego i jego prognoza

→ Średnie roczne tempo współczynnika przyrostu naturalnego na świecie:

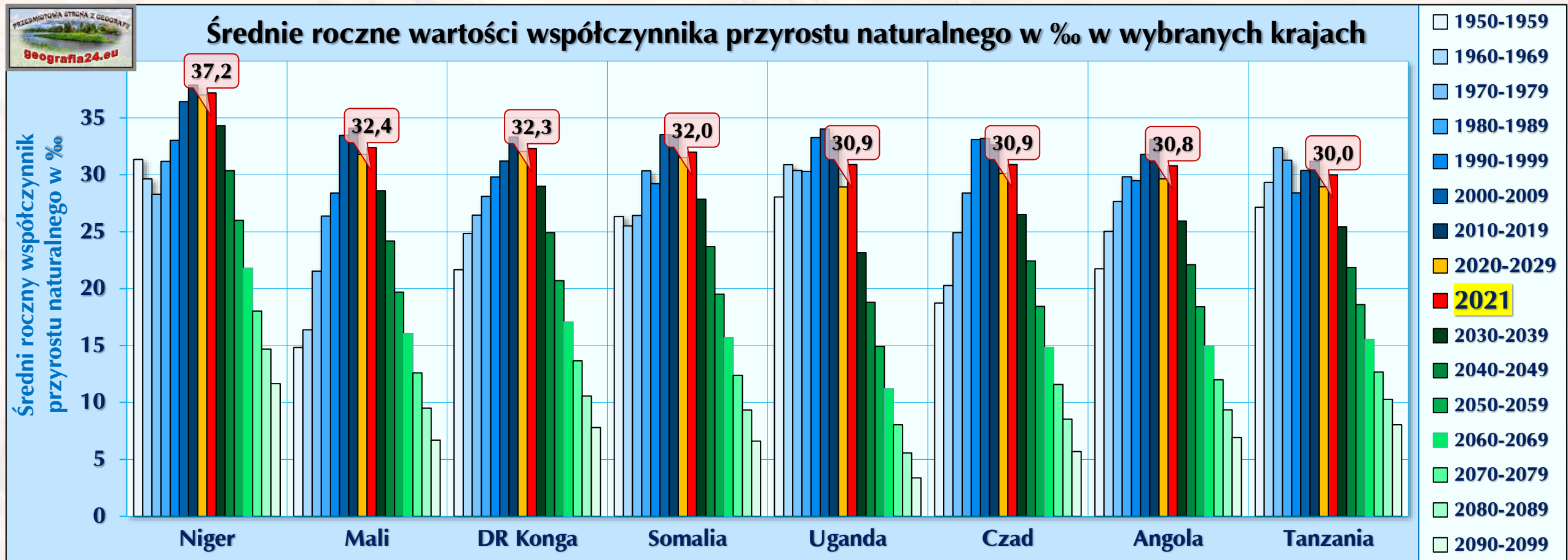
- największe występowało do lat 70. XX wieku w Ameryce Łacińskiej z Karaibami (Ameryce Południowej i Środkowej),
- od lat 1970-1975 jest ono największe w Afryce (nie ulegnie to zmianie przynajmniej do końca obecnego wieku);
- najmniejsze było w Europie, z tendencją spadkową (w najbliższych latach współczynnik ten będzie na minusie).

Średnie roczne tempo współczynnika przyrostu naturalnego w ‰ wg kontynentów

Kraje z wysokim współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

- **Szczególnie wysoki współczynnik przyrostu naturalnego** występował w krajach rozwijających się, tj. np.:
 - **powyżej 35‰: Niger** – od lat nieustannie cechuje się najwyższym poziomem przyrostu naturalnego na świecie;
 - **od 30,0‰ do 34,9‰: Mali, DR Kongo, Somalia, Rep. Środkowoafrykańska, Uganda, Czad, Angola, Tanzania;**
 - **od 25,0‰ do 29,9‰: Afganistan, Mozambik, Zambia, Burundi, Benin, Sudan, Senegal, Burkina Faso, Kamerun, Malawi, Mauretania, Gambia, Etiopia;**
 - **od 15,0‰ do 24,9‰: głównie inne kraje Afryki, niektóre państwa Azji oraz Ameryki Południowej i Środkowej.**

Eksplozja demograficzna

- **Eksplozja demograficzna** była wynikiem znacznego obniżenia się współczynnika zgonów na skutek poprawy warunków życia ludzi, przy zachowaniu wysokiego współczynnika urodzeń.
- Występuje ona kiedy współczynnik przyrostu naturalnego jest silnie dodatni i wynosi powyżej 20‰ (w wielu krajach jest on często wyższy niż 30 ‰).

Przyczyny wysokiego przyrostu naturalnego (eksplozji demograficznej) na świecie

- **Wysokie wartości przyrostu naturalnego** w wielu krajach świata (**szczególnie krajów Afryki**) wynikają głównie z:
 - **poprawy opieki lekarskiej** (w tym łatwiejszy dostęp do opieki medycznej),
 - a tym samym zmniejszeniem śmiertelności niemowląt,
 - obecnie stosunkowo niskie współczynniki zgonów,
 - wydłużeniem średniej długości życia;
 - **dużej liczby kobiet w wieku rozrodczym;**
 - **braku lub słabego dostępu do środków antykoncepcyjnych i nieumiejętności planowania rodziny;**
 - **modelu kulturowego,**
 - zakłada, że o powodzeniu w życiu świadczy posiadanie dużej liczby dzieci;
 - **faktu, że dzieci w wielu krajach stanowią jedyne zabezpieczenie na "starość":**
 - niewystarczająca opieka socjalna i prawie brak systemu emerytalnego;
 - **religii,**
 - nakazującej czasem posiadanie dużej liczby dzieci.

Skutki eksplozji demograficznej

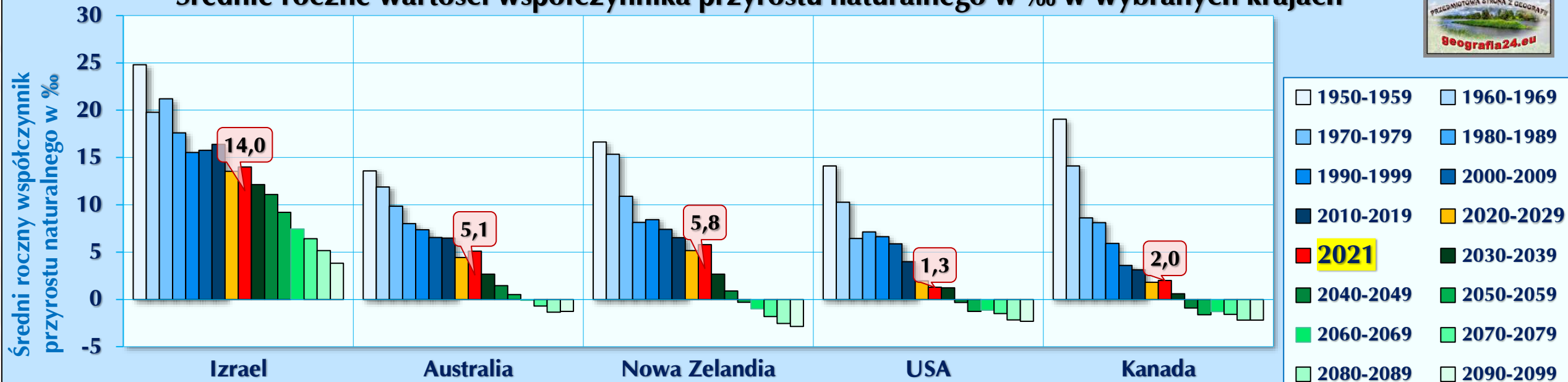

- **Skutki eksplozji demograficznej** można rozpatrywać:
 - **na płaszczyźnie ekonomicznej** powoduje:
 - stagnację stopy życiowej społeczeństwa,
 - fundusz konsumpcji w tych krajach nie przekracza często 300 dolarów na jednego mieszkańca na rok;
 - większości ludności nie stać już na zakup dóbr wyższego rzędu;
 - **w sferze społecznej** powoduje:
 - przeludnienie wsi, gdzie przyrost naturalny jest największy,
 - przyczynia się do postępującego rozdrobnienia gospodarstw rolnych;
 - wzrost bezrobocia, głównie bezrobocia agrarnego,
 - w konsekwencji do wzmożonych migracji do miast – tworzenia na ich obszarze rozległych dzielnic biedy – **slumsów (slamsów)**;
 - niemożność zaspokojenia potrzeb w zakresie oświaty i ochrony zdrowia,
 - prowadzi do utrzymywania się analfabetyzmu, niedoboru wykwalifikowanych kadr oraz szerzenia się groźnych chorób;
 - rozwoju różnych form patologii społecznej;
 - **w sferze demograficznej** powoduje:
 - pogłębianie się przepaści cywilizacyjnej między krajami słabo rozwiniętymi a krajami wysoko rozwiniętymi,
 - powstawanie napięć politycznych i społecznych.

Kraje ze średnim współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

- W większości krajów średnio rozwiniętych oraz niektórych wysoko rozwiniętych średni roczny współczynnik przyrostu naturalnego w 2021 roku kształtował się zwykle **na poziomie poniżej 15‰**.
- W kilkunastu krajach wysoko rozwiniętych osiąga on stosunkowo dobre wartości i jest dodatni, np.:
 - **Izrael**: 14,0‰ (dobra opieka socjalna i medyczna oraz względy kulturowe i religijne),
 - **Australia**: 5,1‰ i **Nowa Zelandia**: 5,8‰ (wysoki poziom opieki medycznej, względy kulturowe – wartość rodziny, przywiązanie do tradycji i życia “w przestrzeni” oraz dobrobyt wynikający z bogactw naturalnych),
 - **USA**: 1,3‰ (większa dzietność wśród ludności pochodzenia meksykańskiego oraz innych ras niż biała, tryb życia i warunki lokalowe – większość ludzi mieszka w dużym domku jednorodzinny),
 - **Kanada**: 2,0‰ (jedno z najbogatszych państw o dużych możliwościach, polityka migracyjna – blisko 4% ludności stanowią muzułmanie, liczni są także imigranci z krajów azjatyckich, tj. Chiny, Pakistan i Indie).

Średnie roczne wartości współczynnika przyrostu naturalnego w ‰ w wybranych krajach

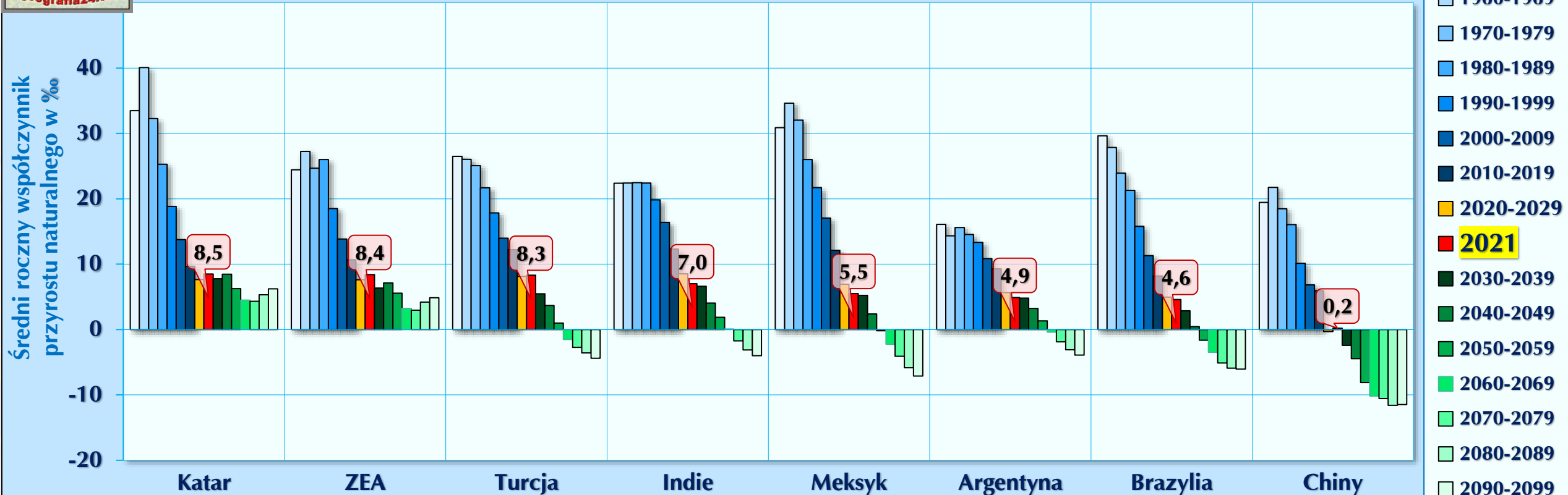

Kraje z niewielkim, ale dodatnim współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

- Z krajów średnio rozwiniętych dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego zanotowano m.in. w:
 - **krajach naftowych Zatoki Perskiej**, np. **Katar** (8,5‰), **Zjednoczone Emiraty Arabskie** (8,4‰) i **Kuwejt** (7,5‰).
 - **Turcji**: 8,3‰, **Indiach**: 7,0‰, **Meksyku**: 5,5‰, **Argentynie**: 4,9‰ i **Brazylii**: 4,6‰;
- Ze względu na prowadzenie do niedawna specyficznej polityki demograficznej ("jednego dziecka") stosunkowo niski (w porównaniu z latami 1950-1999) przyrost demograficzny wystąpił w **Chinach**: 0,2‰.
- Państwo to w przyszłości czeka dalsze szybkie obniżanie się współczynnika przyrostu naturalnego.

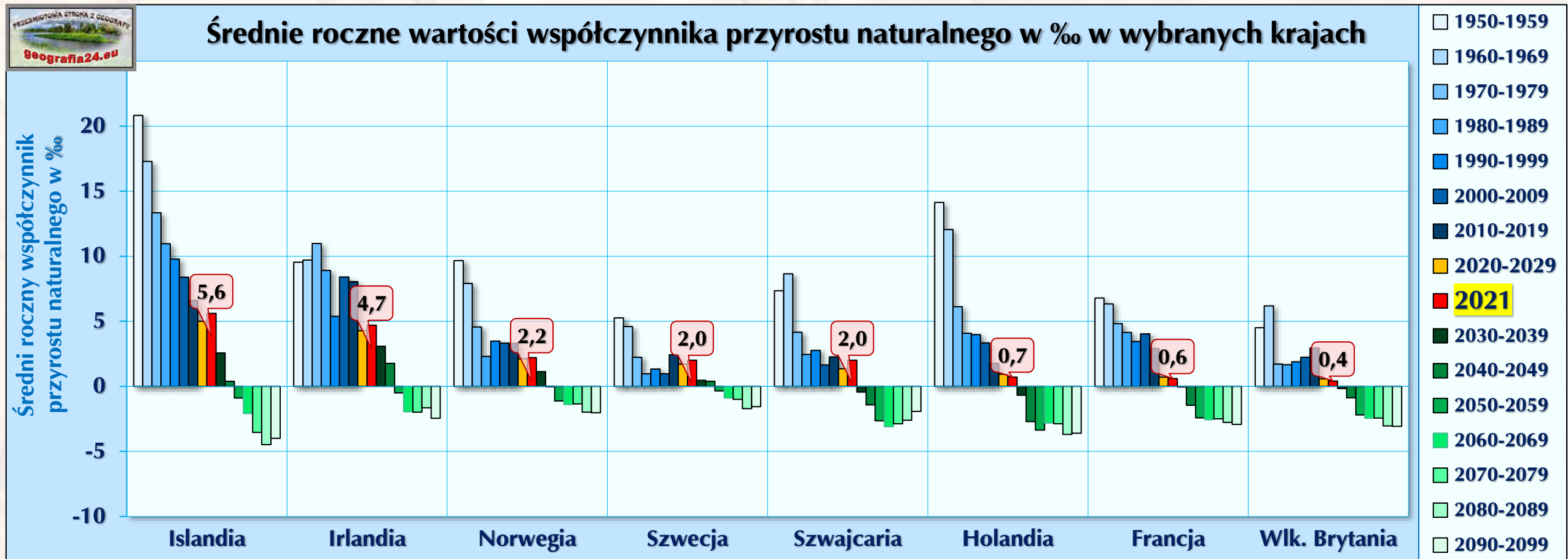

Średnie roczne wartości współczynnika przyrostu naturalnego w ‰ w wybranych krajach

Kraje z niewielkim, ale dodatnim współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

- ➔ **Dodatnie wartości współczynnika przyrostu naturalnego notowane są jeszcze w niektórych krajach Europejskich:**
 - ➔ **Islandia:** 5,6‰ (względy kulturowe, rozwój rybołówstwa, wysoki poziom opieki medycznej),
 - ➔ **Irlandia:** 4,7‰ (względy religijne – wpływ katolicyzmu oraz czynniki kulturowe – wartość rodziny),
 - ➔ **Luksemburg:** 3,5‰, **Norwegia:** 2,2‰ i **Szwajcaria:** 2,0‰ (polityka państwa i wysoki poziom opieki medycznej),
 - ➔ **Szwecja:** 2,0‰, **Holandia:** 0,7‰, **Francja:** 0,6‰ i **Wielka Brytania:** 0,4‰ (znaczny odsetek imigrantów z krajów muzułmańskich – cechujących się większą dzietnością).

Implozja demograficzna

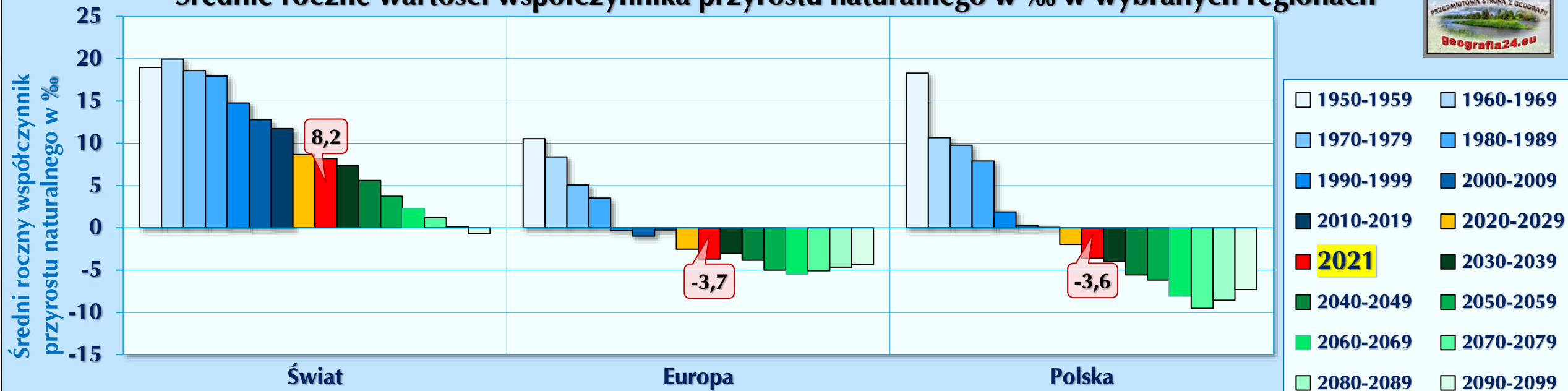
- **Implozja demograficzna** jest skutkiem nakładania się wielu negatywnych czynników demograficznych.
 - Objawia się ona **występowaniem gwałtownie malejącego współczynnika przyrostu naturalnego, osiągającego wartość bardzo niską – silnie ujemną.**
 - Występuje ona przede wszystkim w państwach, w których występuje obecnie **bardzo niski poziom współczynnika dzietności kobiet**, którego najniższe wartości występują:
 - **w niektórych krajach wysoko rozwiniętych,**
 - np. Niemcy, Japonia, Włochy i Portugalia;
 - **w większości krajów byłego bloku wschodniego,**
 - np. Ukraina, Bułgaria, Serbia, Litwa, Łotwa, Węgry, Białoruś i Rosja.

Kraje z niskim, ujemnym współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

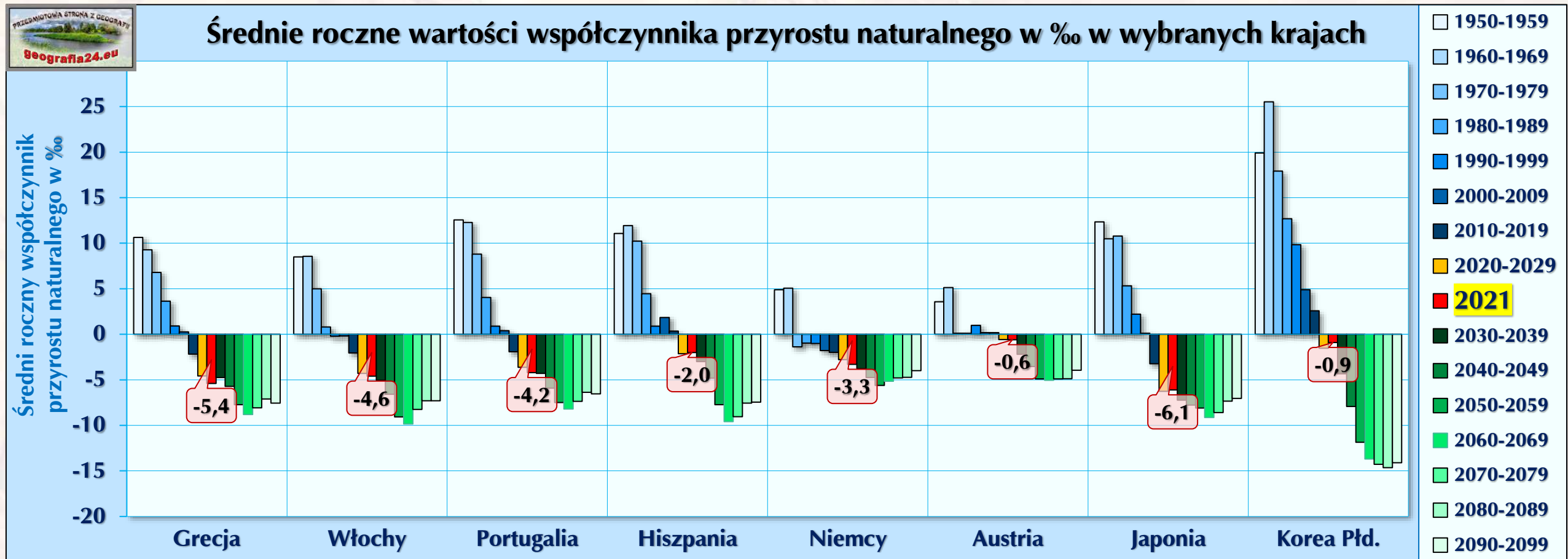
- **W większości krajów wysoko i średnio rozwiniętych** (z Europy) średnie roczne tempo współczynnika przyrostu naturalnego w 2021 r. kształtowało się **niskim, często nawet ujemnym poziomie** (dodatkowy wpływ wywarła pandemia COVID-19, przyczyniająca się do wyraźnego obniżenia poziomu urodzeń i wzrostu poziomu zgonów).
- **W Polsce od kilkunastu lat występuje tendencja spadkowa współczynnika przyrostu naturalnego** (podobnie jak w Europie) – na początku XXI w. był już w niektórych latach ujemny (w innych ledwie przekraczał wartość "0").
- Wartość ta niewątpliwie mogłaby być jeszcze gorsza, gdyby nie prospołeczne programy, w tym tzw. "program 500+", który nieco złagodził występującą w ostatnim czasie tendencję spadkową oraz polepszenie się sytuacji ekonomicznej na świecie (m.in. osoby które odkładały chęć posiadania dziecka, zdecydowały się na dziecko).
- W 2021 r. jednak wskutek pandemii COVID-19 i względów ekonomicznych wyniósł on tylko -3,6‰.
- Wszystkie prognozy jednak wskazują, że **w bliskiej przyszłości będzie jeszcze gorzej (kraj nasz będzie się wyludniał)**.

Średnie roczne wartości współczynnika przyrostu naturalnego w ‰ w wybranych regionach

Kraje z niskim, ujemnym współczynnikiem przyrostu naturalnego w 2021 roku

- **Ujemny współczynnik przyrostu naturalnego** w 2021 r. wystąpił też w kilku innych krajach wysoko rozwiniętych:
 - w tym należących do **Unii Europejskiej** (tu także negatywny wpływ miała pandemia COVID-19):
 - kraje **Europy Południowej**: **Grecja**: -5,4‰, **Włochy**: -4,6 ‰, **Portugalia**: -4,2‰ i **Hiszpania**: -2,0‰;
 - kraje **Europy Zachodniej i Północnej**: **Niemcy**: -3,3‰, **Austria**: -0,6‰, **Finlandia**: -1,9‰;
 - leżących w **Azji Wschodniej**: **Japonia**: -6,1‰ i **Korea Południowa**: -0,9‰ (Japończycy i Koreańczycy są bardzo pracowici, dla pracy poświęcają życie prywatne) – państwa odznaczają się najbardziej negatywnymi prognoзами.

Powody niskiego lub ujemnego współczynnika przyrostu naturalnego

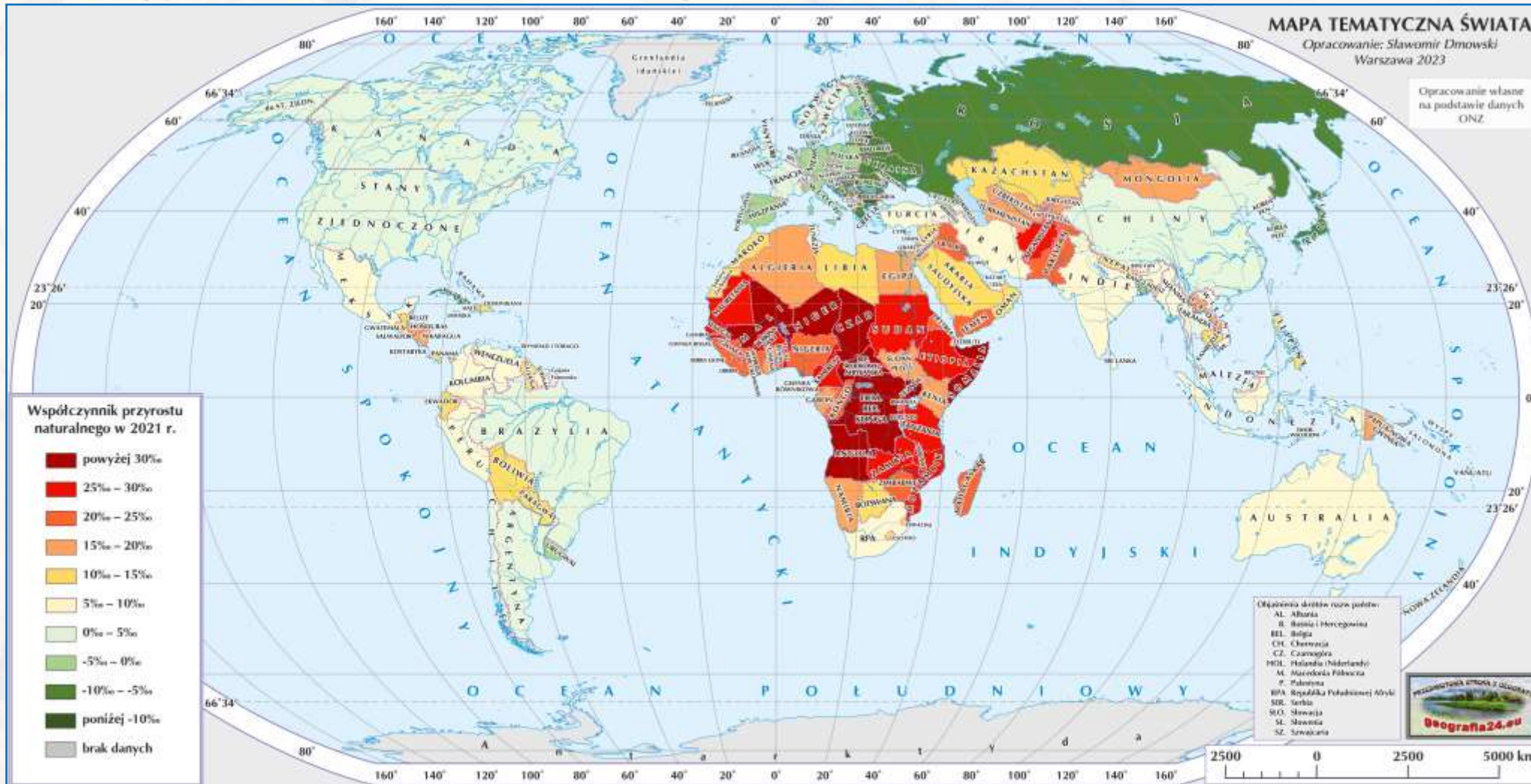

- **Niskie lub ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego wynikają głównie z:**
 - **braku pracy, mieszkań, ułatwień socjalnych,**
 - ludzi "nie stać na dzieci", ponieważ na przykład splotają kredyt mieszkaniowy;
 - **wzrostu aktywności zawodowej kobiet,**
 - pracodawcy niechętnie zatrudniają kobiety posiadające dzieci;
 - **strachu przed utratą pracy,**
 - kobiety nie mają pewności powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim;
 - **konsumpcyjnego stylu życia,**
 - małżeństwa boją się obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci;
 - **dobrej dostępności środków antykoncepcyjnych;**
 - **małej i malejącej ilości małżeństw,**
 - brak stabilności w niezalegalizowanych związkach nie sprzyja posiadaniu potomstwa;
 - **późnego wieku zawierania małżeństw,**
 - kobiety po trzydziestce mogą mieć problemy z zajściem w ciążę.

**Aby zachować wzrost liczebny społeczeństwa,
każda rodzina powinna statystycznie mieć 2,1 dziecka.**

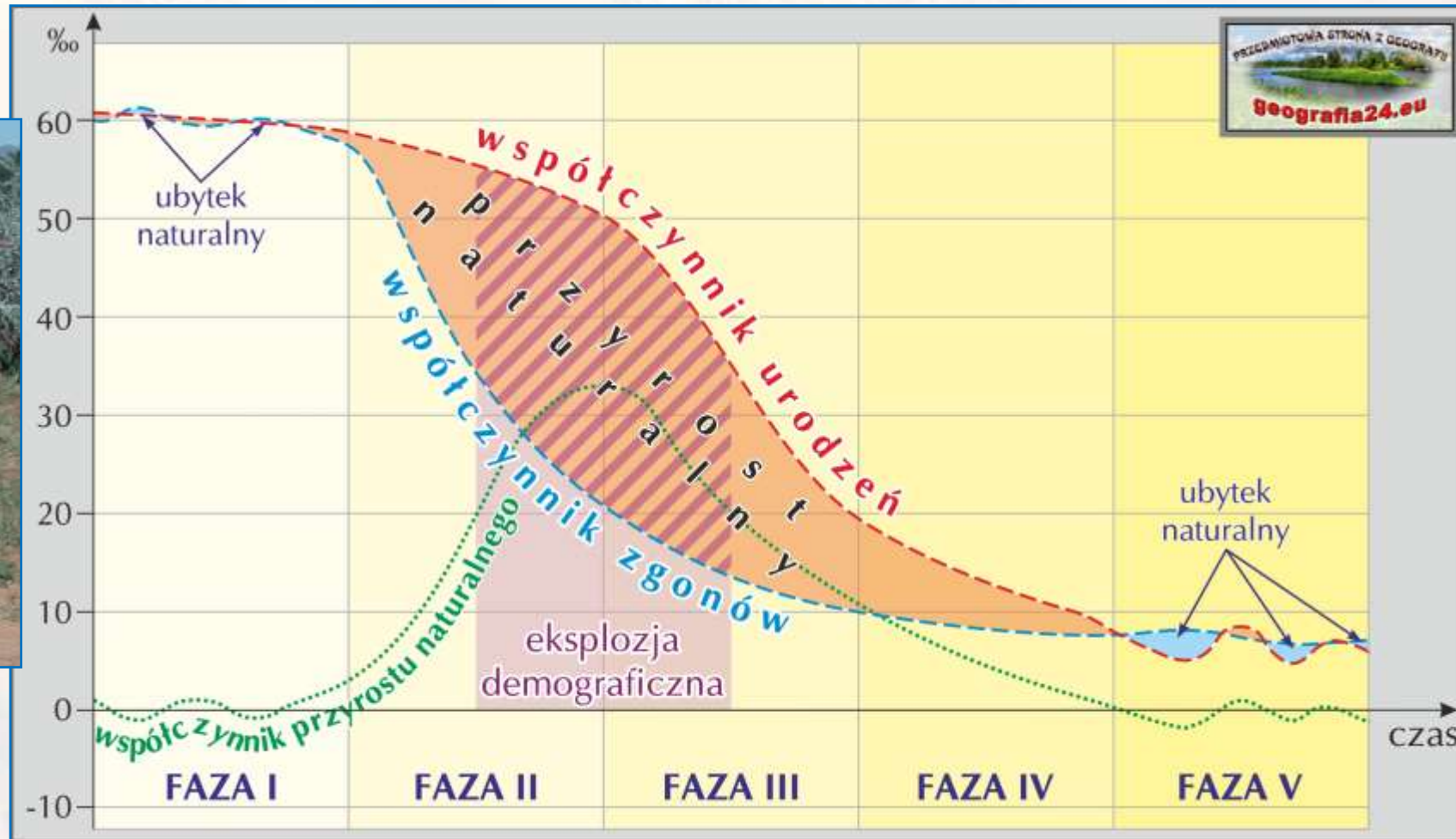
Wskaźnik przyrostu naturalnego na świecie w 2021 roku wg danych ONZ

- **Podsumowując**, wskaźnik przyrostu naturalnego na świecie cały czas się obniża – obecnie jest on:
 - **najwyższy** w słabo rozwiniętych państwach Afryki i niektórych państwach Azji Południowej (np. Afganistanie),
 - **najniższy** w postkomunistycznych krajach Europy Wschodniej i Środkowej oraz wielu wysoko rozwiniętych państwach Europy Zachodniej, a także, Chinach, Japonii i Korei Południowej.

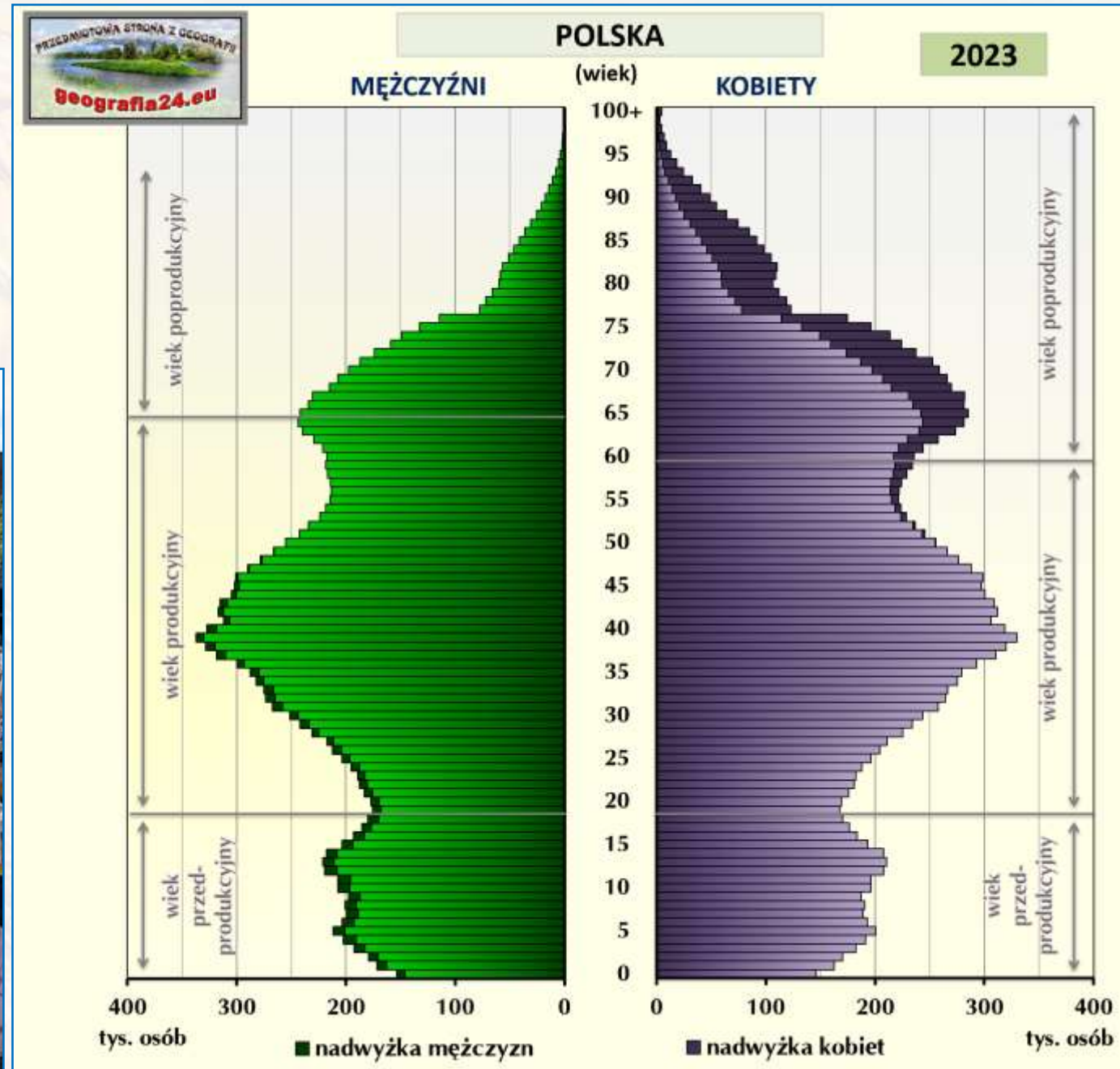
Teorie rozwoju społeczeństwa – fazy przejścia demograficznego

- Badania odnoszące się do ewolucji poszczególnych społeczeństw doprowadziły do powstania wielu teorii próbujących wyodrębnić prawidłowości występujące na poszczególnych etapach ich rozwoju,
- np. długoletnie analizy wartości współczynników urodzeń, zgonów, przyrostu naturalnego umożliwiły opracowanie tzw. **modelu przejścia demograficznego**.
- Przedstawia on 5 kolejnych typowych faz rozwoju społeczeństw – **fazę przejścia demograficznego**.

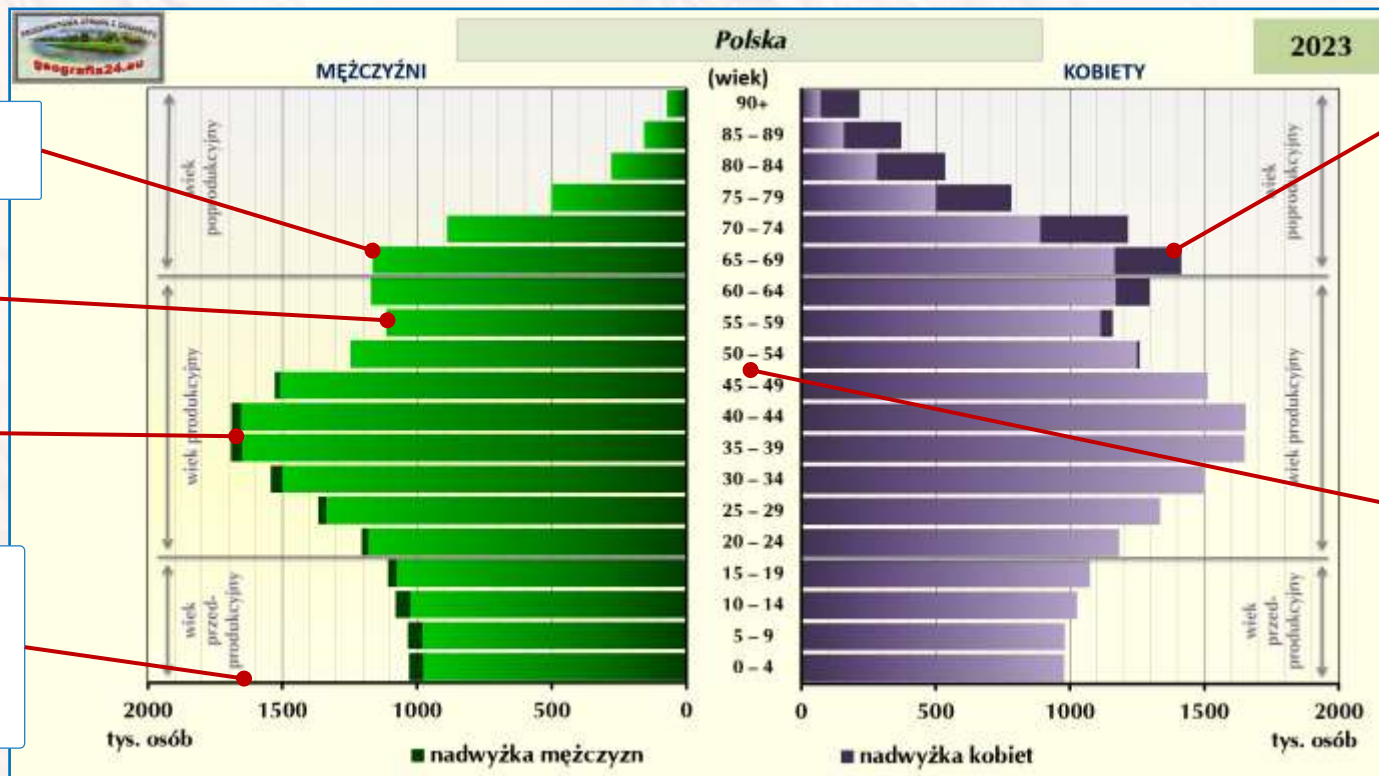
Struktura demograficzna ludności

- **Struktura ludności** – rozkład w całej populacji charakterystycznych jej elementów – grup wieku, płci, stanu cywilnego, wykonywanych zawodów, wykształcenia, miejsca zamieszkania itp.
- Analizy struktur ludności wykorzystywane są m.in. do planowania działań z zakresu polityki społecznej lub zdrowotnej.

Piramida wieku i płci

- **Strukturę płci i wieku** można przedstawić w wartościach bezwzględnych, podając faktyczne liczby ludności w danych przedziałach (grupach) wiekowych, odrębnie dla mężczyzn i kobiet.
- Graficznym obrazem cech demograficznych jest **piramida płci i wieku**.
 - Z kształtu piramidy można odczytać **proporcje między liczebnością poszczególnych grup wiekowych oraz nadwyżki kobiet lub mężczyzn**.
 - **Nieregularności w kształcie piramidy świadczą o wyżach i niżach demograficznych, a także ubytku ludności wskutek np. działań wojennych, emigracji i innych procesów demograficznych.**

Po lewej stronie prezentuje się dane dla mężczyzn

Niż demograficzny

Wyż demograficzny

Z dolnej osi poziomej odczytujemy wartości liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych

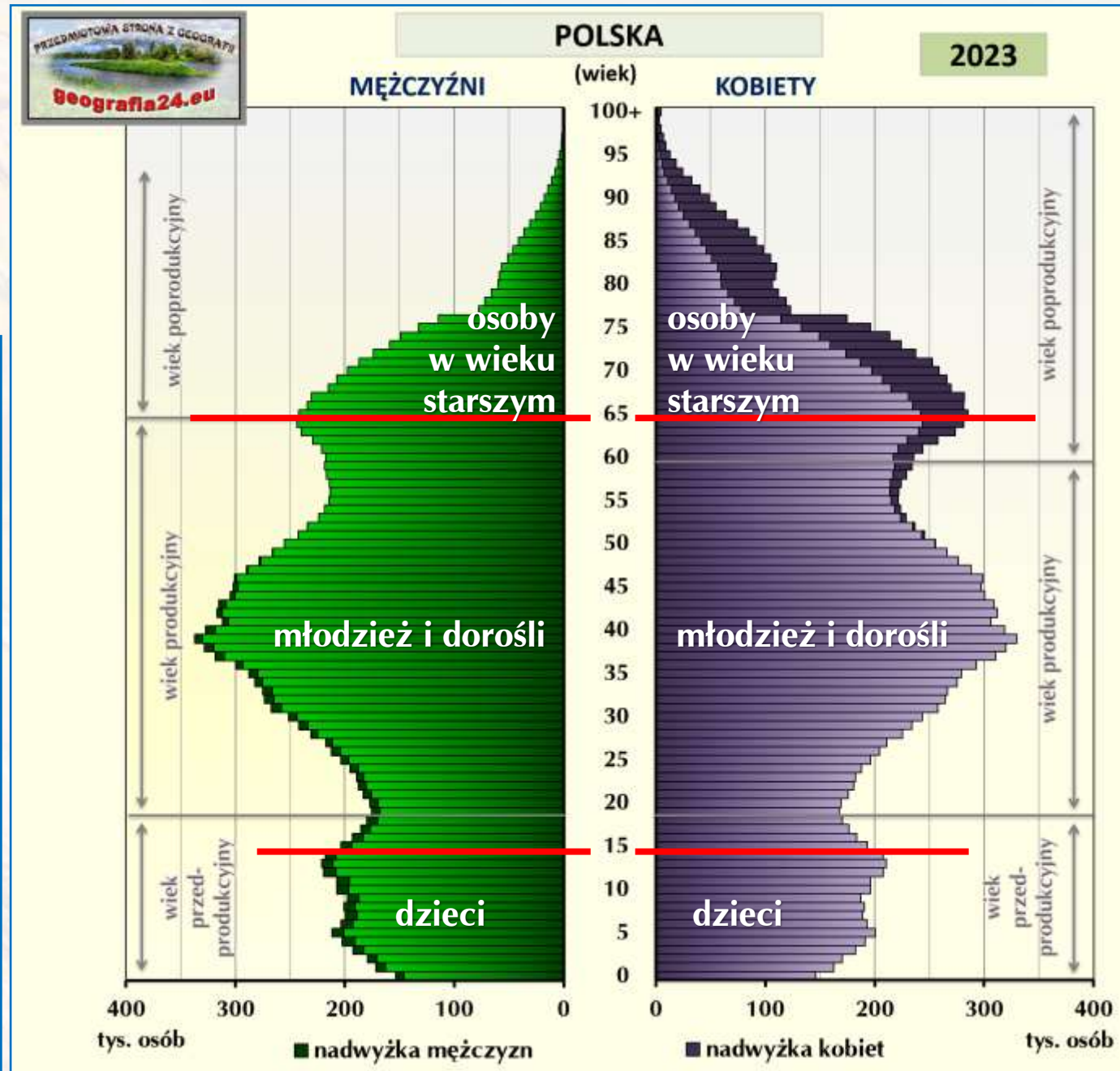
Po prawej stronie przedstawia się dane dla kobiet. W tym przypadku odczytać możemy także przewagę kobiet nad mężczyznami

Na osi środkowej opisane są kolejne przedziały wiekowe

Struktura ludności według wieku – wg cech biologicznych

→ Według cech biologicznych w stosowanym najczęściej na świecie podziale wyróżniamy trzy główne grupy:

- **dzieci (0-14 lat),**
- **młodzież i dorośli (15-64 lat),**
- **osoby w wieku starszym (65 lat i więcej).**

Udział poszczególnych grup wiekowych w ludności

→ Zgodnie z procentowym udziałem poszczególnych grup wiekowych w ogólnym zaludnieniu danego kraju wyróżniamy:

→ **społeczeństwa młode** (kraje młodości demograficznej, progresywne, rozwojowe), w skład których wchodzi społeczeństwa:

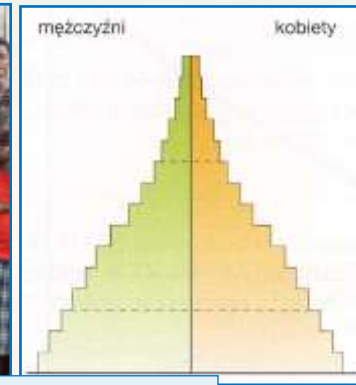
- znajdujące się w I, II i na początku III fazy rozwoju demograficznego (często występuje **eksplozja demograficzna**),
- krajów słabo i średnio rozwiniętych gospodarczo,
- cechujące się wzrastającym współczynnikiem przyrostu naturalnego, wysoką dzietnością kobiet i dość niską lub średnią przeciętną długością trwania życia;

→ **społeczeństwa starzejące się** (kraje dojrzałości demograficznej, stacjonarne, zastoju) – społeczeństwa z III i IV fazy rozwoju demograficznego:

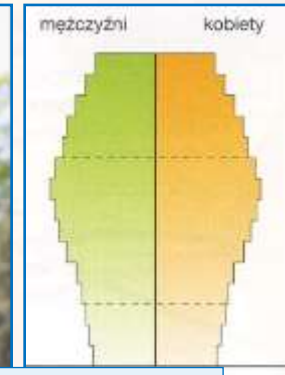
- krajów średnio rozwiniętych gospodarczo (o wyższym stopniu rozwoju niż w przypadku społeczeństw młodych) oraz nieliczne kraje wysoko rozwinięte, szczególnie te, które prowadzą politykę pronatalistyczną (np. Szwecja, Irlandia);

→ **społeczeństwa stare** (kraje starości demograficznej, regresywne), w skład których wchodzi społeczeństwa z IV i V fazy rozwoju demograficznego, z krajów wysoko rozwiniętych gospodarczo Europy Zachodniej, Japonii oraz z krajów Europy Środkowej i Wschodniej:

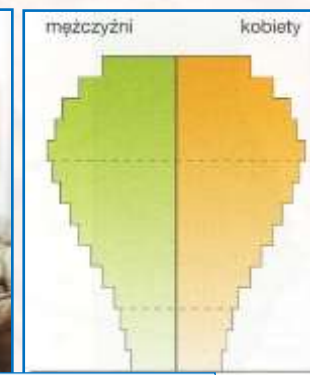
- cechują się one niską i bardzo niską dzietnością kobiet i stosunkowo długą przeciętną długością trwania życia (niższe wartości występują jedynie w krajach Europy Wschodniej),
- bardzo często występuje w nich zjawisko **regresu demograficznego**.

Społeczeństwo młode

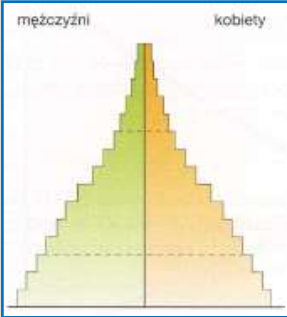
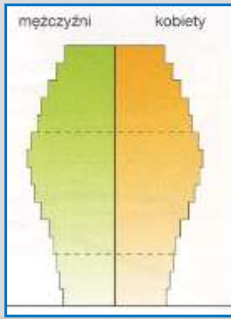
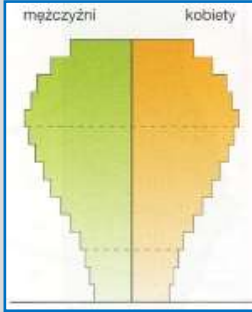
Społeczeństwo starzejące się

Społeczeństwo stare

Typy społeczeństw ze względu na liczebność grup wiekowych

→ Poszczególne typy społeczeństw odznaczają się różnym udziałem poszczególnych grup wiekowych oraz wyglądem piramid obrazujących te społeczeństwa.

TYP SPOŁECZEŃSTWA	UDZIAŁ LUDNOŚCI (W %)		TYP PIRAMIDY SPOŁECZEŃSTWA	PRZYKŁAD PAŃSTW
	do 19 roku życia	po 65 roku życia		
<p>młode (młodości demograficznej) (progresywne) (rozwojowe)</p>	powyżej 30	poniżej 10		<p>Kenia Nigeria</p> <p>(państwa słabo rozwinięte)</p>
<p>starzejące się (dojrzałości demograficznej) (zastojowe) (stacjonarne)</p>	15-30	10-20		<p>Brazylia Argentyna</p> <p>(państwa rozwijające się)</p>
<p>stare (starości demograficznej) (regresywne)</p>	poniżej 15	powyżej 20		<p>Hiszpania Niemcy Japonia</p> <p>(państwa wysoko rozwinięte)</p>

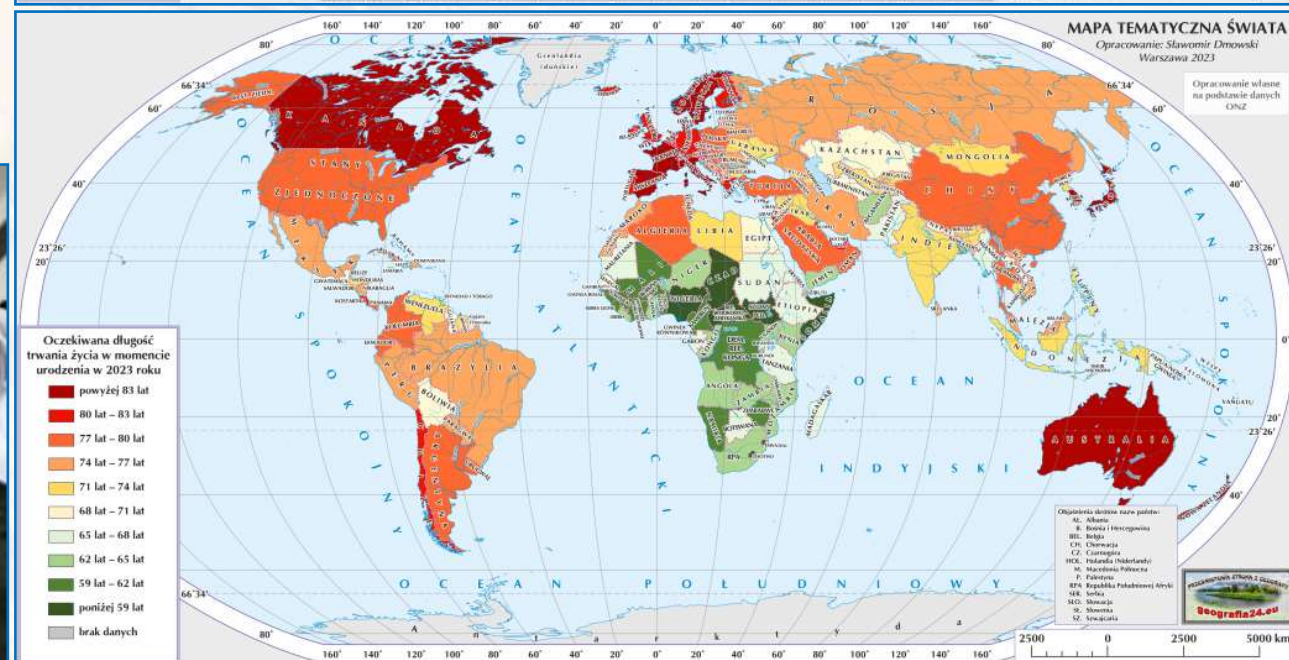
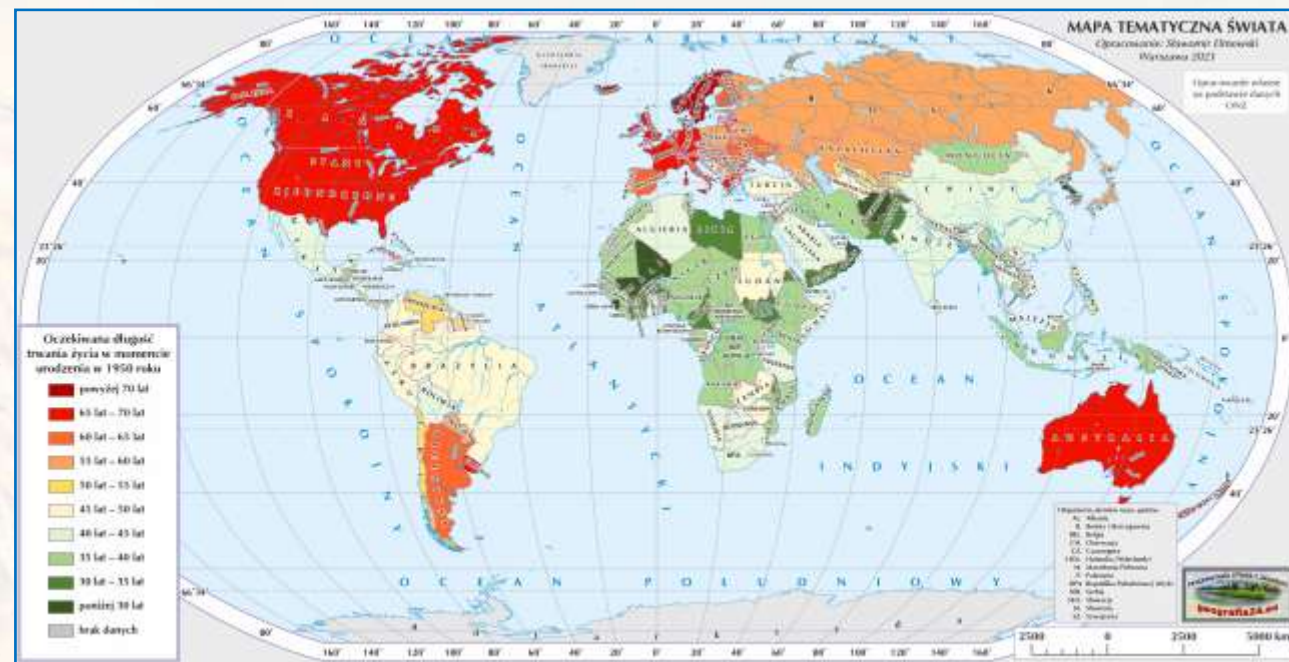
Rodzaje reprodukcji

- Wielkość współczynnika przyrostu naturalnego wywiera decydujący wpływ na obecny w danym społeczeństwie **rodzaj reprodukcji**:
 - **reprodukcja rozszerzona** – występuje w krajach z wysokim współczynnikiem przyrostu naturalnego (zwykle w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo),
 - z sytuacją taką mamy do czynienia kiedy pokolenie córek będzie potencjalnie liczniejsze niż pokolenie matek,
 - w krajach tych trwa **eksplozja demograficzna** – liczba ludności wzrasta powodując biologiczny rozwój społeczeństwa;
 - **reprodukcja prosta** – występuje w krajach z niskim współczynnikiem przyrostu naturalnego,
 - z sytuacją taką mamy do czynienia kiedy to rodzi się tyle dzieci, że mogą one zastąpić jedynie rodziców;
 - liczba ludności nie ulega większym zmianom (pozostaje mniej więcej na tym samym poziomie),
 - **reprodukcja zwężona** – występuje w krajach z bardzo niskim lub ujemnym współczynnikiem przyrostu naturalnego (współczynnik dzietności poniżej 2,1),
 - w społeczeństwach w których ona występuje liczba ludności się zmniejsza – występuje **implozja demograficzna** (w uproszczeniu odwrotność eksplozji demograficznej),
 - występuje gdy liczba dzieci jest mniejsza od liczby rodziców.

Struktura ludności według wieku – przeciętna (średnia) trwania życia człowieka

- **Wiek społeczeństwa** uzależniony jest od **przeciętnej długości trwania życia** człowieka, która wzrasta.
 - Wskaźnik ten jest równy **oczekiwanej długości trwania życia (oczekiwanej dalszej długości trwania życia) ludności w momencie urodzenia (w wieku 0 lat)**.
- W epoce kamiennej (35-40 tys. lat temu) oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia nie przekraczała 18-20 lat.
 - Na początku naszej ery człowiek żył około 22 lata.
 - W średniowieczu – przeciętnie 33 lata.
 - W połowie XX wieku – około 50 lat (w czasie II wojny światowej uległa ona obniżeniu).
 - Obecnie przekracza ona już 73 lata i dalej rośnie.

Struktura ludności według wieku

- W 2023 roku **średnia oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia** na świecie szacowana jest na około **73,4 lat** (wg danych ONZ).
- Należy jednak podkreślić, iż wartość ta jest mocno zróżnicowana zarówno dla państw i regionów świata, jak i dla struktury wg płci:
 - **regiony bardziej rozwinięte: 80,3 lat,**
 - **regiony mniej rozwinięte: 71,9 lat.**
- Wg kontynentów/regionów świata:
 - **Ameryka Północna: 80,1 lat,**
 - **Australia i Oceania: 79,3 lata,**
 - **Europa: 79,5 lat,**
 - **Ameryka Środkowa i Południowa (Ameryka Łacińska z Karaibami): 75,8 lat,**
 - **Azja: 75,0 lat,**
 - **Afryka: 63,0 lata** (tu wciąż jest najgorzej!).

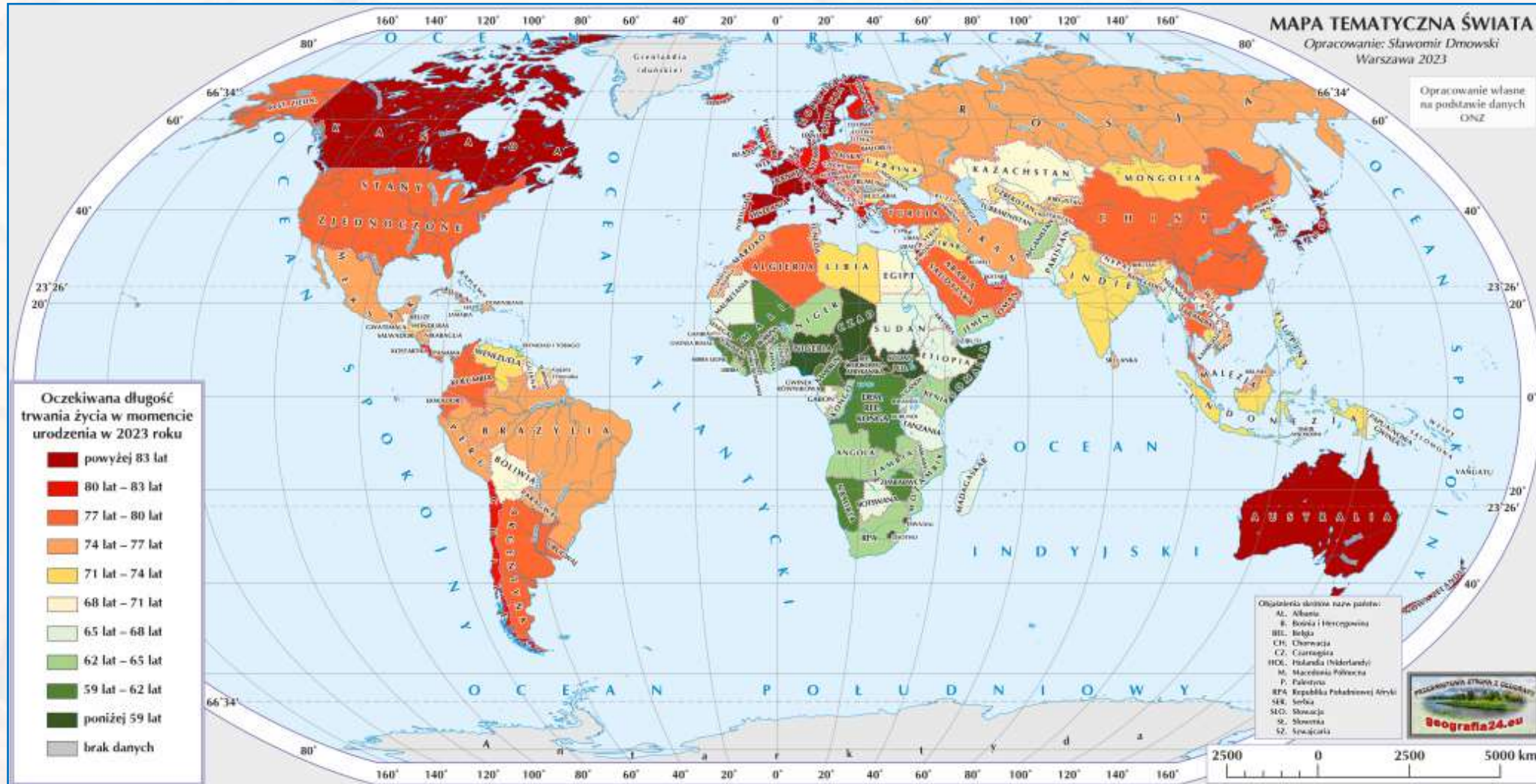

Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia wg ONZ

→ Mieszkańcy krajów dobrze rozwiniętych żyją znacznie dłużej niż krajów rozwijających się.

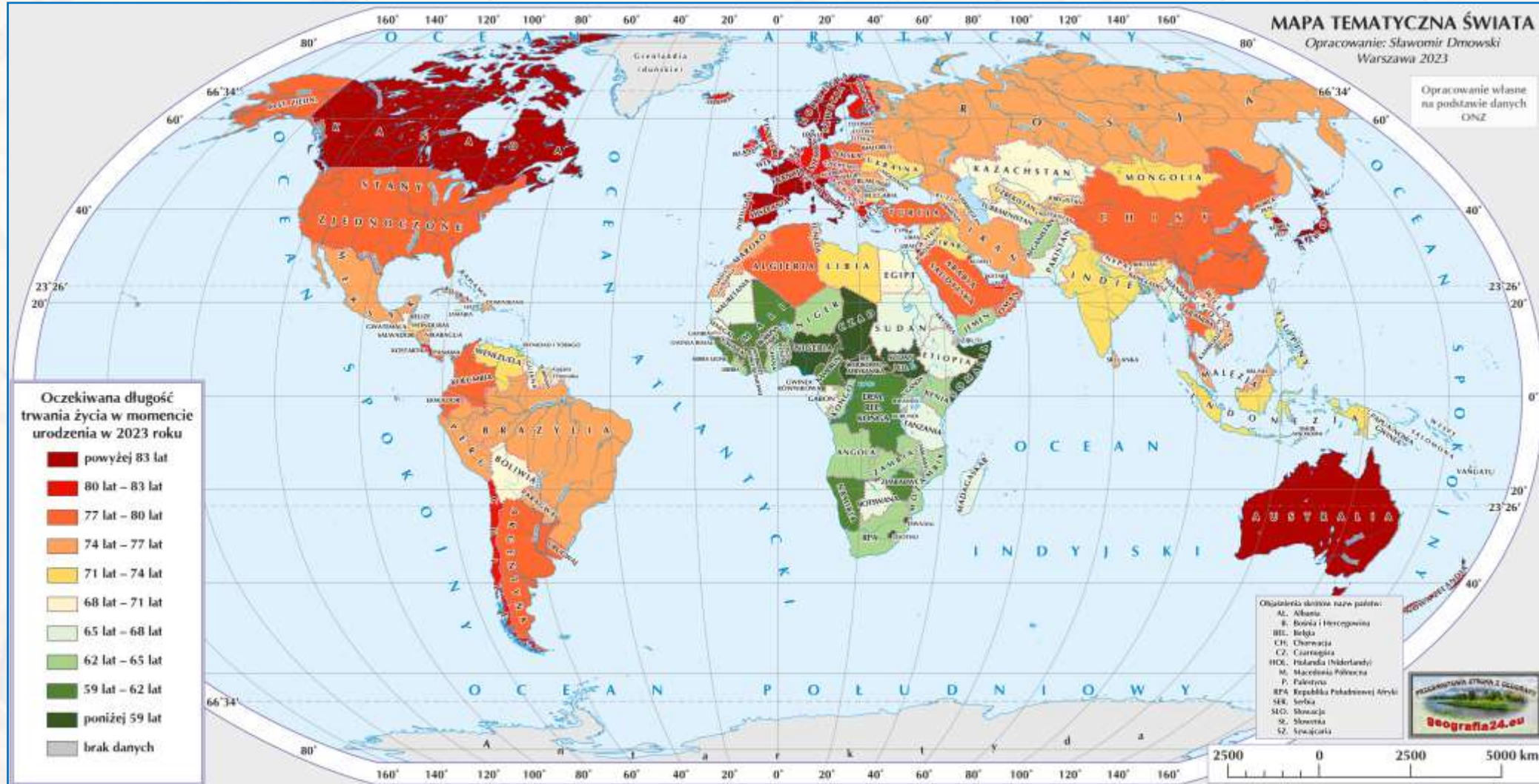
→ Najdłużej żyją mieszkańcy Monako, Japonii, Lichtensteinu, Szwajcarii, Singapuru, Włoch, Korei Południowej, Hiszpanii, Malty, Australii, Andory, Szwecji, Norwegii, Izraela, Francji, Nowej Zelandii i Kanady – ponad 83 lata.

→ Średnia oczekiwana długość trwania życia w krajach rozwiniętych ustawicznie wzrasta.

Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia wg ONZ

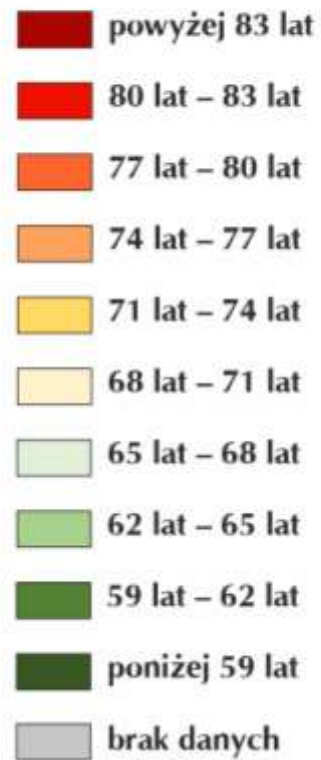
- W wielu krajach Afryki (m.in.: Mali, Kamerun, Gwinea Równikowa, Gwinea Bissau, Wybrzeże Kości Słoniowej, Sudan Południowy, Somalia, Sierra Leone, Nigeria, Lesotho, Eswatini, Czad, Republika Środkowoafrykańska) średnia długość życia jest niska – m.in. ze względu na AIDS i opóźnienie cywilizacyjne – wynosi poniżej 65 lat.
- Jednak nawet i na tym kontynencie wartość oczekiwanej długości trwania życia systematycznie wzrasta.

Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia w Europie wg ONZ

- Analizując dane nie trudno zauważyć znaczną dysproporcję w oczekiwanej długości trwania życia w momencie urodzenia w Europie – wyraźnie mieszkańcy Europy Wschodniej i Środkowej (państwa należące do byłego Bloku Wschodniego) żyją krócej w stosunku do mieszkańców Europy Zachodniej.
- Pokazuje to dobitnie negatywny wpływ systemu komunistycznego (oraz późniejszych wydarzeń po 1989 roku), zachwalanego często dalej przez wielu osób w Polsce, na długość trwania życia.
- Poczyszający jest fakt, że z roku na rok ta różnica zmniejsza się – widzimy to w szczególności w przypadku Polski.

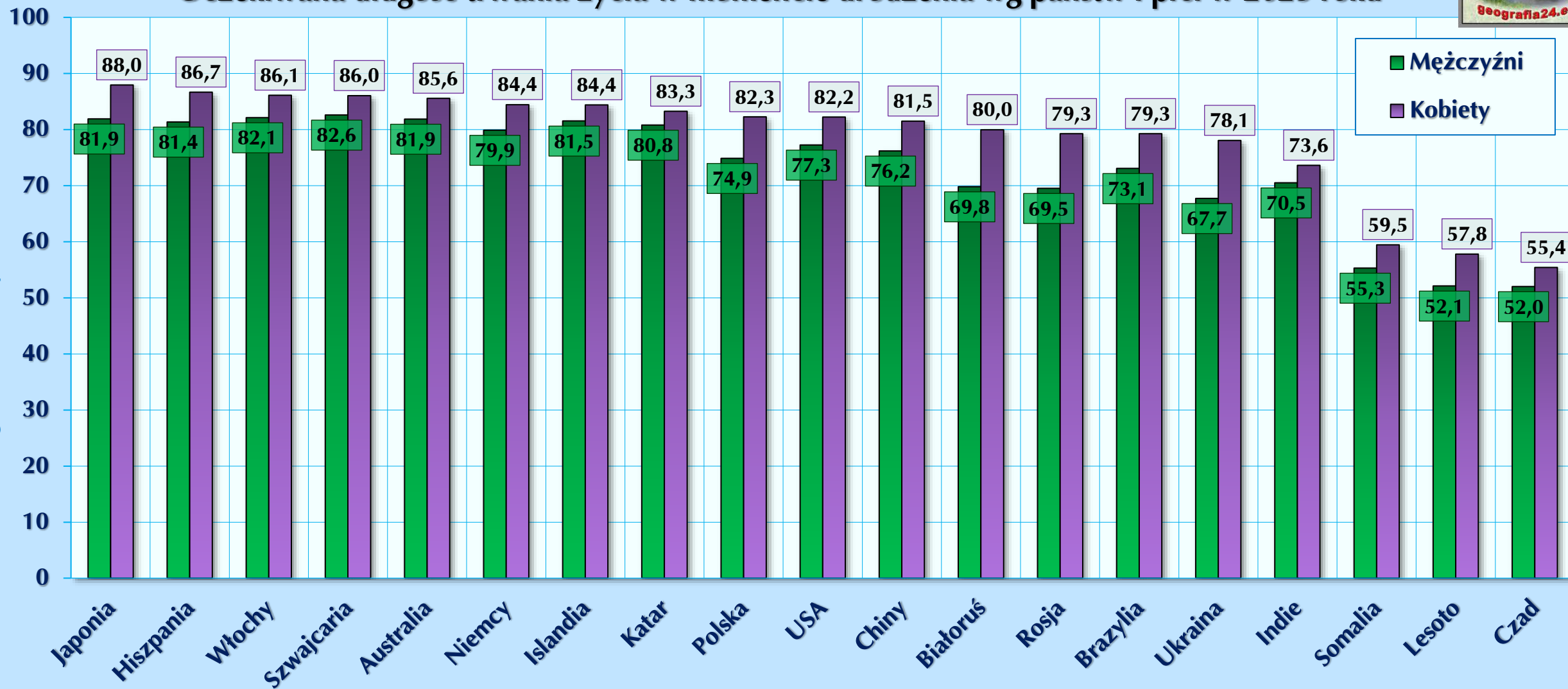
Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia w 2023 roku

Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia wg danych ONZ

- Długość życia w odniesieniu do płci wykazuje zróżnicowanie – kobiety żyją prawie wszędzie dłużej od mężczyzn.
- W krajach lepiej rozwiniętych różnica ta jest z reguły mniejsza, niż w krajach słabiej rozwiniętych (ale nie zawsze).

Oczekiwana długość trwania życia w momencie urodzenia wg państw i płci w 2023 roku

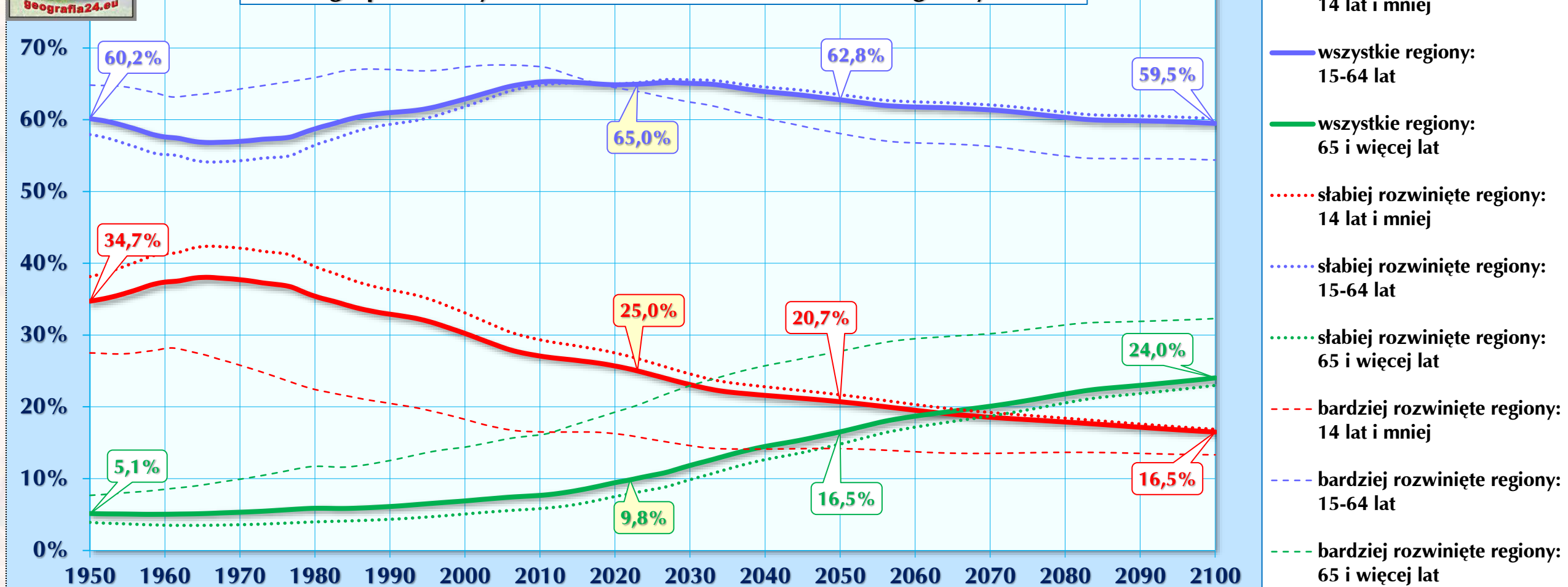

Proces starzenia się społeczeństw

- W krajach **wysoko rozwiniętych** niski przyrost naturalny i wysoka przeciętna długość życia powodują stosunkowo mały udział roczników młodych (do 20%) i wysoki udział roczników najstarszych (często powyżej 15%).
- W krajach wysoko rozwiniętych w 2023 r. żyło 258 mln osób w wieku 65 lat i więcej (na świecie – 808 mln).
- W państwach tych mówimy o **starzeniu się społeczeństwa**.

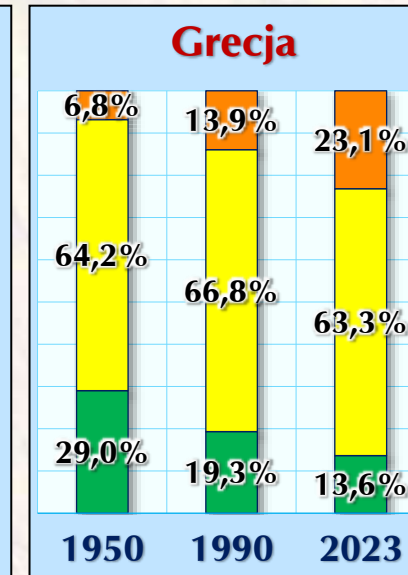
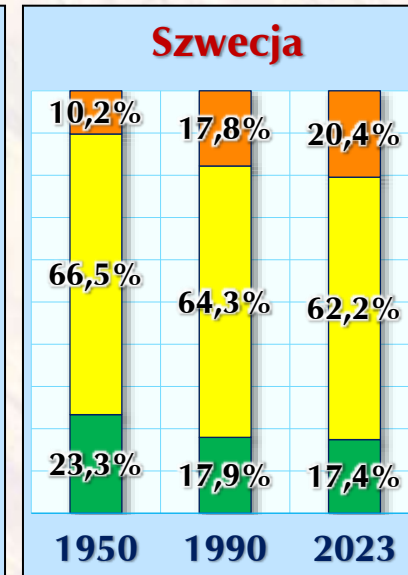
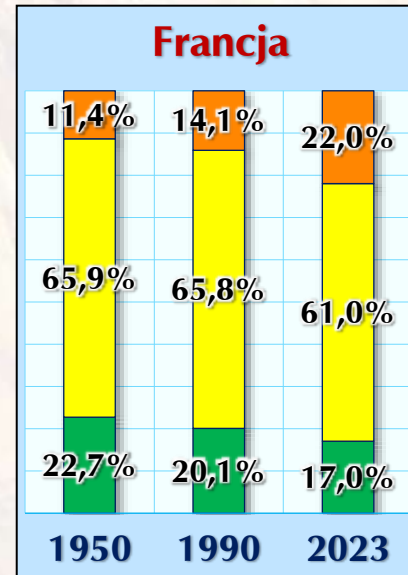
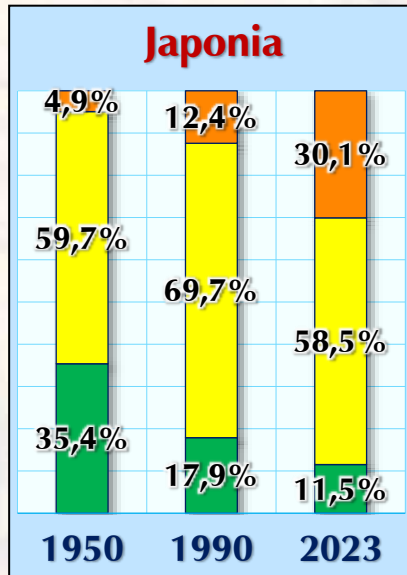
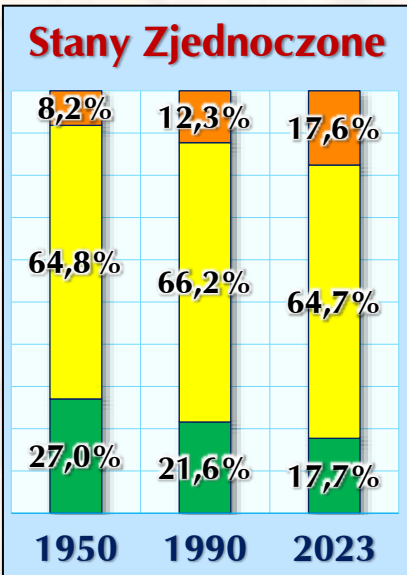
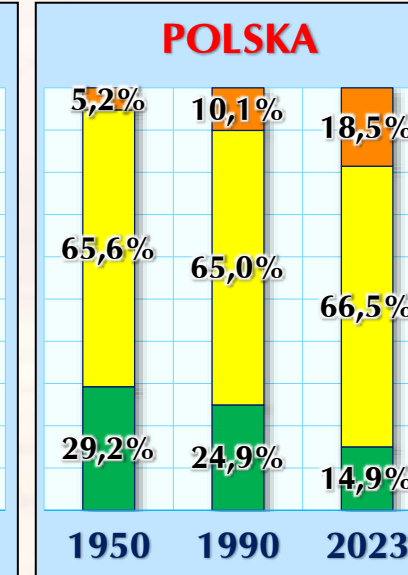
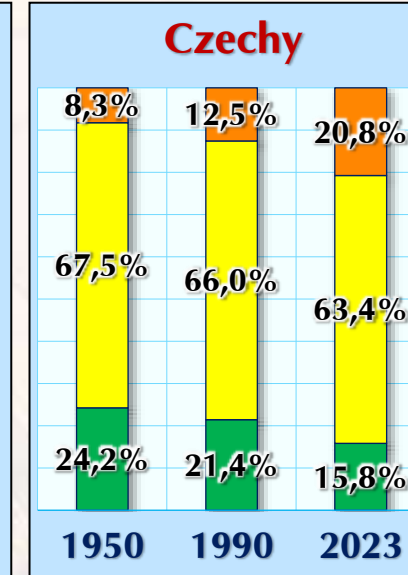
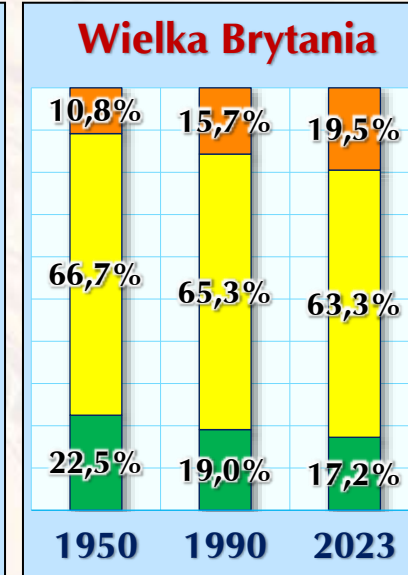
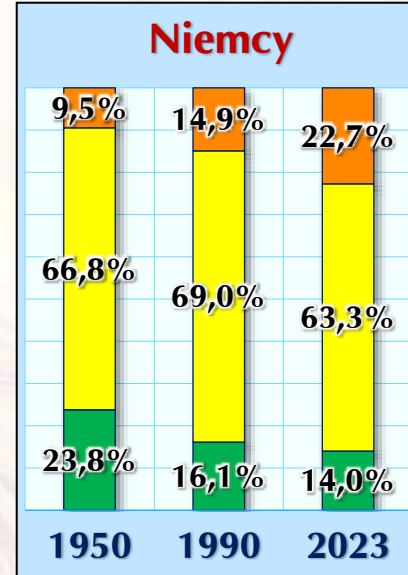
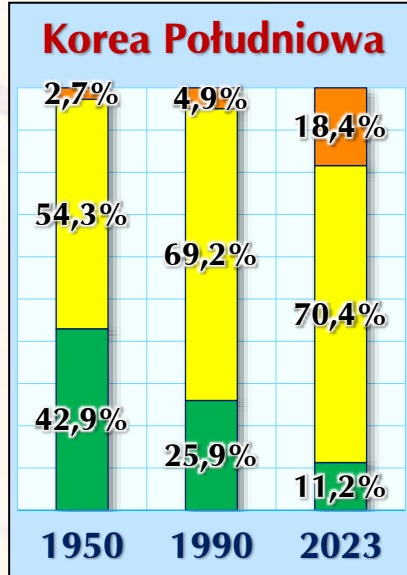
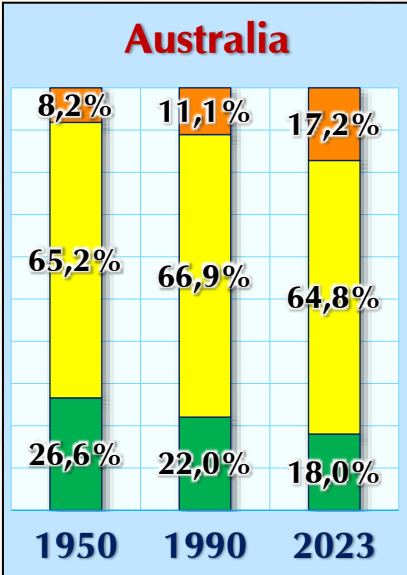

Udział grup wiekowych na świecie w latach 1950-2100 wg danych ONZ

Kraje wysokorozwinięte – struktura ludności w wybranych państwach świata

- Społeczeństwa krajów wysokorozwiniętych zaliczają się do **starzejących się** lub **starych**, a nawet **hiperstarych**.
- Udział osób powyżej 65 lat z reguły obecnie przekracza 15% i w przyszłości będzie się zwiększał.

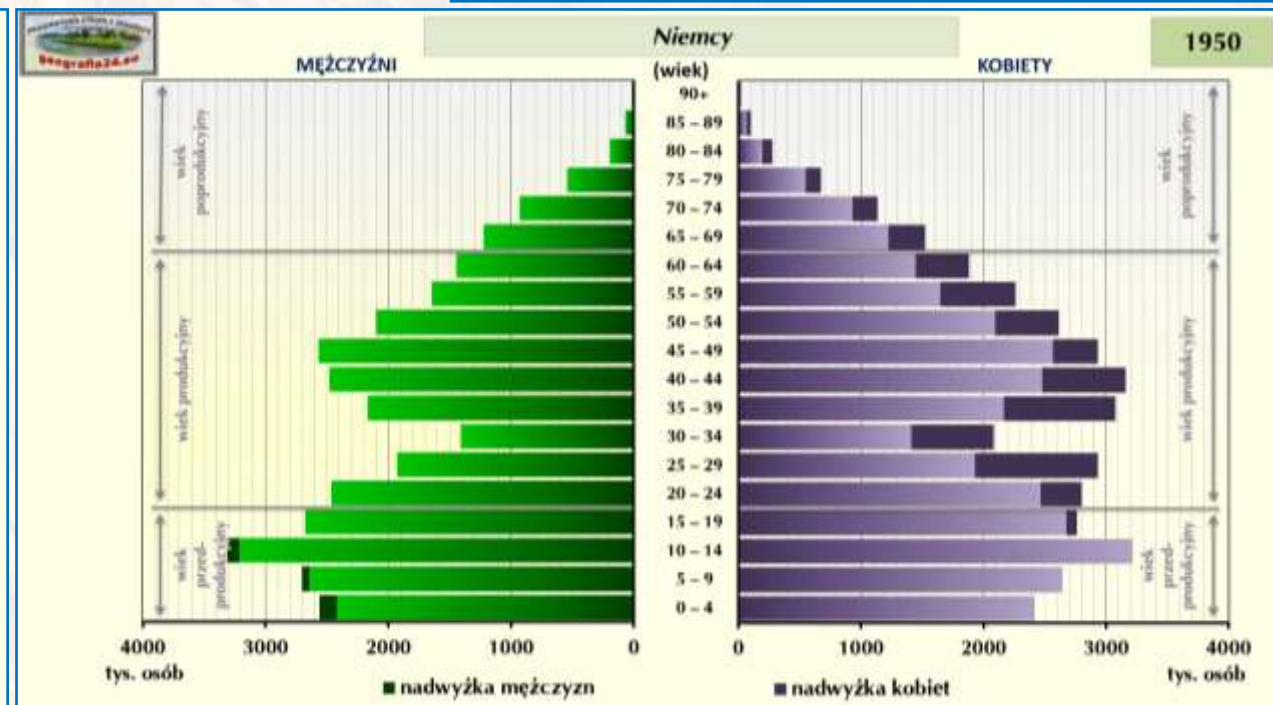
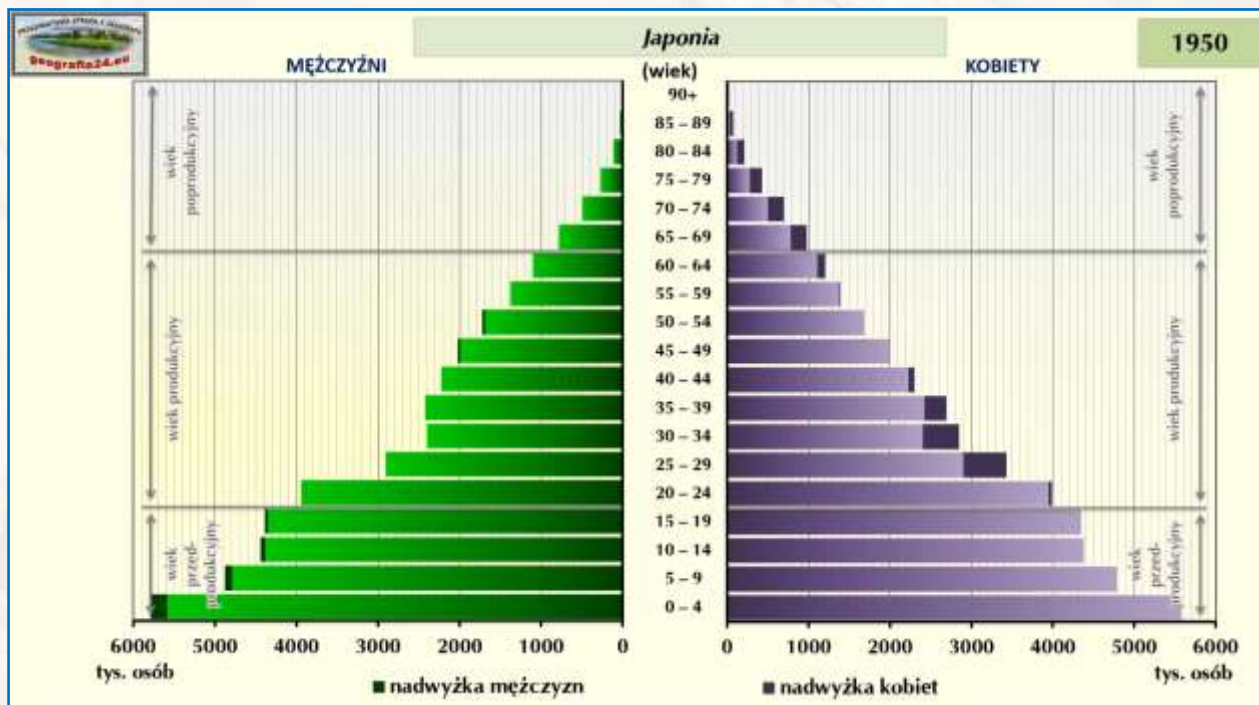
Struktury wiekowe wybranych krajów

- 65 lat i więcej
- 15 - 64 lata
- 0 - 14 lat

Starzenie się społeczeństw

- **Proces starzenia się społeczeństw** obejmuje obecnie praktycznie wszystkie kraje wysoko rozwinięte – występuje głównie na obszarze Europy, Ameryki Północnej, Japonii, Korei Południowej, Australii.
- Polega on na wzroście udziału osób w średnim i podeszłym wieku w ogólnej liczbie ludności danego kraju, wynikającego najczęściej ze:
 - **zmniejszania się liczby urodzeń** (np. w wyniku **stosowania antykoncepcji**) i w konsekwencji **spadku udziału dzieci** (niskie wartości współczynnika **dziętności** – są konsekwencją **modelu małej rodziny**),
 - **spadku liczby zgonów** (np. na skutek **wysokiego poziomu opieki medycznej**), prowadzącego do **wydłużania się średniej długości trwania życia**.

Pozostałe przyczyny starzenia się społeczeństw

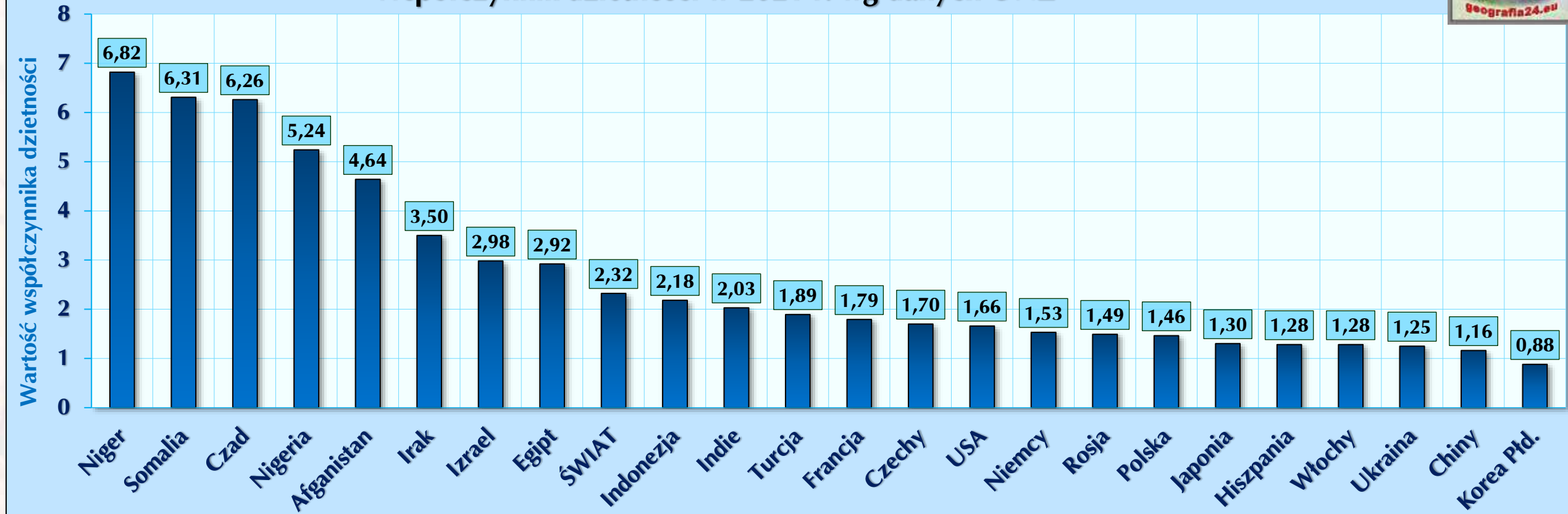
- Na **starzenie się społeczeństw** wpływ wywierają także inne czynniki, w tym:
 - **konsumpcyjny styl życia, indywidualizm,**
 - **długoletni trend polegający na zmniejszaniu się liczby zawieranych małżeństw** (są one zawierane także coraz później, często w wieku w którym występują problemy związane z “zajściem w ciążę”; coraz częściej nawiązywane są związki partnerskie) i jednocześnie **wzroście liczby rozwodów,**
 - **chęć zadbania w pierwszej kolejności o:**
 - **wykształcenie** (okres nauki wykazuje tendencję do wydłużania się),
 - **sytuację zawodową** (uzyskanie dobrej pracy; często wymaga to przejścia określonej ścieżki zawodowej),
 - **sytuację mieszkaniową** (aby uzyskać kredyt mieszkaniowy należy mieć stałe dochody),
 - **sytuację materialną** (odłożenia odpowiedniego kapitału na utrzymanie dziecka).
 - **emigracja młodych osób** przyczyniająca się do wzrostu udziału starszych ludzi w społeczeństwie.

Współczynnik dzietności (współczynnik płodności) w 2021 roku

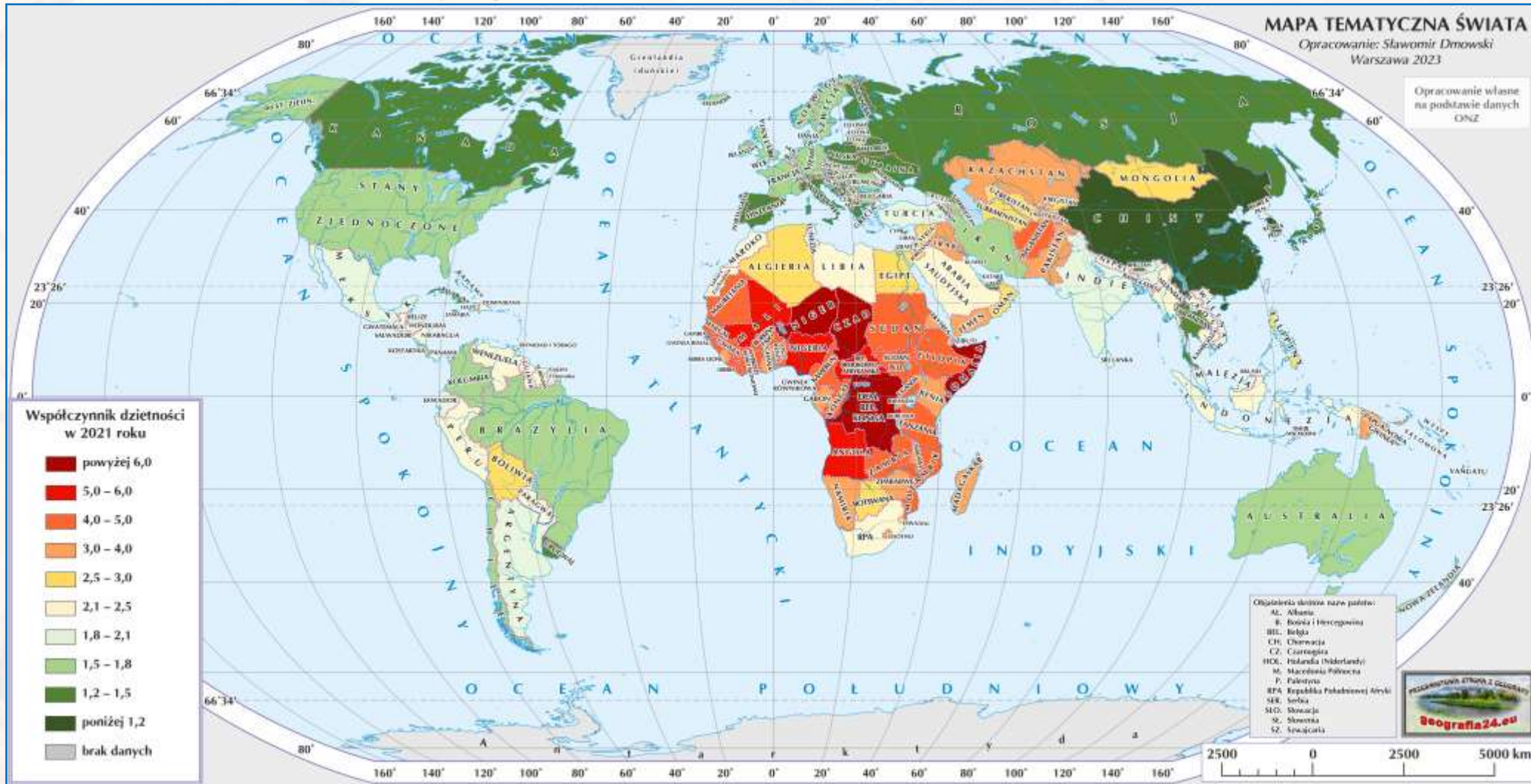
- **Współczynnik dzietności** – współczynnik określający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat).
- Jest on bardzo ważnym wskaźnikiem demograficznym z punktu widzenia kształtowania się obecnej i przyszłej sytuacji demograficznej danych krajów świata.
- Przyjmuje się, iż współczynnik dzietności między **2,10 : 2,15** jest poziomem zapewniającym zastępowalność pokoleń – Polska na świecie zajmuje czołowe miejsce (ale od końca – jest tragicznie źle, choć lepiej niż niedawno).

Współczynnik dzietności w 2021 r. wg danych ONZ

Współczynnik dzietności na świecie w 2021 r.

- **Najwyższe wartości współczynnika dzietności** obserwujemy w **najbiedniejszych krajach** (regionach) świata, m.in.: **Afryki Subsaharyjskiej** i **“bardziej wyznaniowych”**, w szczególności dotyczy to islamu, np. Afganistan i Pakistan.
- **Najniższe wartości** występują w **Europie** (szczególnie Europie Południowej i Środkowej i Wschodniej), **Chinach, Japonii** i **Korei Południowej** (w tym państwie dążenie do osiągnięcia dobrobytu i sukcesu zmniejsza dzietność).

Starzenie się społeczeństw

- **Starzenie się społeczeństw oddziałuje niekorzystnie na gospodarkę kraju.**
 - Wiąże się bowiem ze wzrostem wydatków na emerytury, renty oraz ochronę zdrowia.
 - Powoduje też spadek dochodów państwa wynikający ze zmniejszania się udziału liczby osób pracujących.

Srebrna gospodarka

- **Srebrna gospodarka (gospodarka senioralna)** – jest pojęciem powstałym wskutek starzenia się społeczeństw niektórych krajów na świecie, w szczególności najbogatszych i najlepiej uprzemysłowionych.
- Produkcja, dystrybucja oraz konsumpcja towarów i usług w takich państwach nastawiona jest głównie na wykorzystanie potencjału nabywczego właśnie tej grupy wiekowej.
- Dotyczy to w szczególności zaspokojenia ich potrzeb zdrowotnych (wydatki na zdrowie z roku na rok rosną).
- Bardzo ważne są także potrzeby związane z nabyciem:
 - podstawowych produktów bytowych (żywność, napoje),
 - artykułów wyposażenia mieszkań (artykuły gospodarstwa domowego, elektronika dostosowana do osób starszych oraz meble).

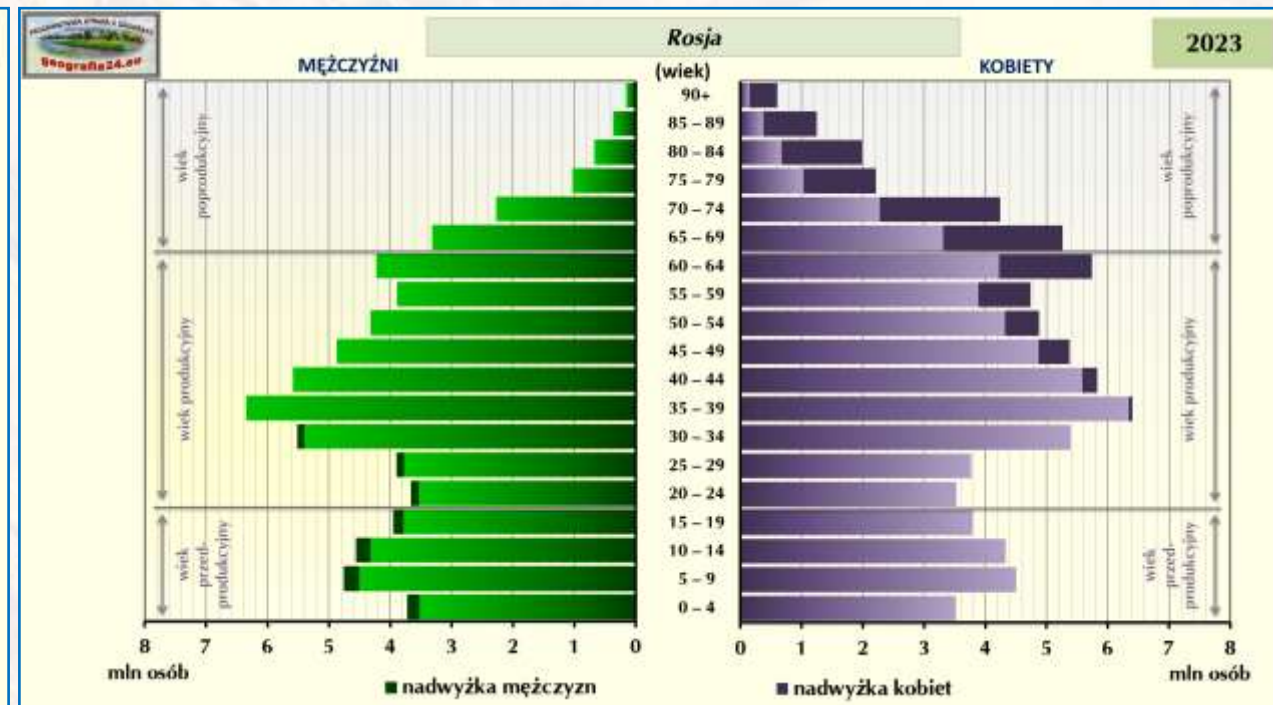
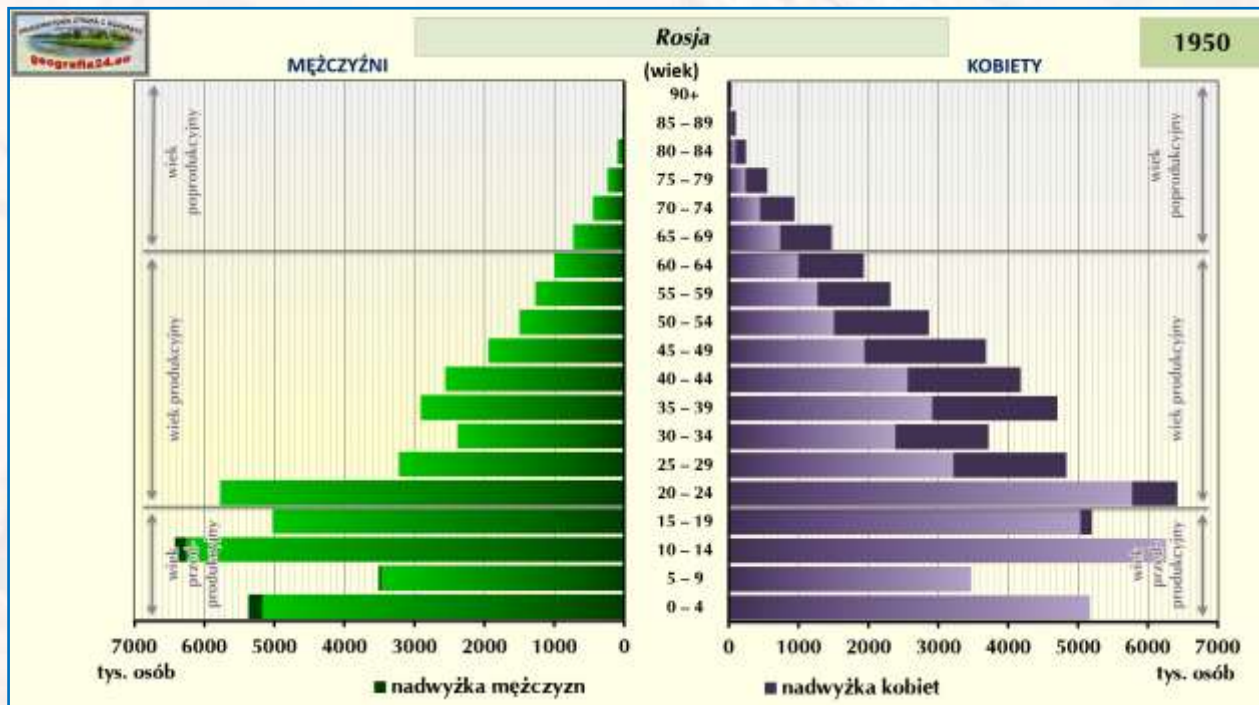
Pozostałe skutki starzenia się społeczeństw

- **Starzenie się społeczeństw** powoduje także inne ważne skutki, np.:
 - **spowolnienie wzrostu gospodarczego** w wyniku zmniejszenia się liczby osób w wieku produkcyjnym,
 - **konieczność otwarcia się na napływ imigrantów** w celu wypełnienia luk na rynku pracy (może to ale nie musi powodować napięcia społeczne),
 - **wzrost innowacyjności gospodarki** wynikający z zapotrzebowania na produkty i usługi dla starszych ludzi (np. na leki),
 - **wzrost ilości emerytów** (sytuacji tej można zaradzić poprzez wydłużanie wieku emerytalnego, co jednak jest politycznie niepopularne i często prowadzi do protestów społecznych), których utrzymanie wymaga nakładów kapitałowych na ich świadczenia (np. emerytury i świadczenia lekarskie),
 - **konieczność finansowania niezmiernie drogiej polityki prorodzinnej**, mającej na celu zwiększenie współczynnika dzietności.

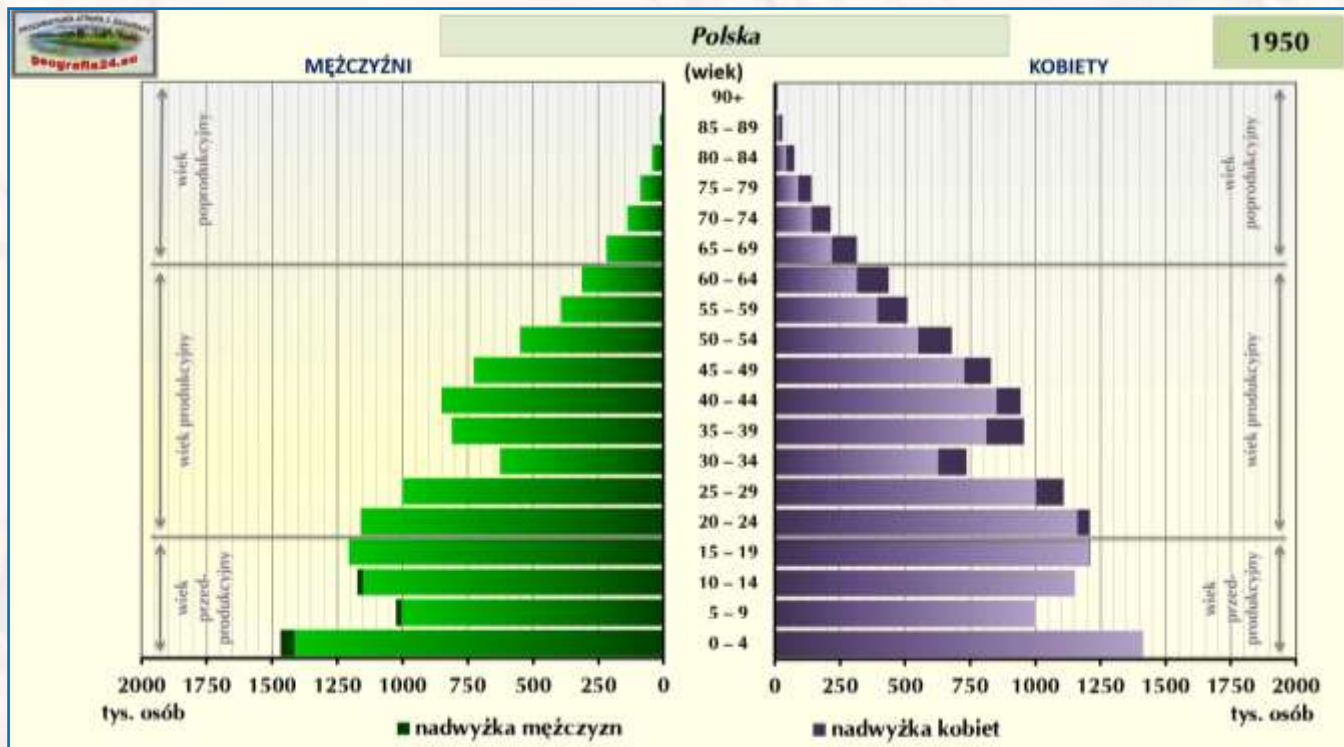
Starzenie się społeczeństw

- Problem starzenia się społeczeństw występuje też w takich krajach, jak Rosja, Białoruś, czy Ukraina.
- Spadek liczby urodzeń wiąże się tam głównie z trudną sytuacją materialną wielu rodzin.
- Innymi ważnymi przyczynami kryzysu demograficznego w tych krajach są także czynniki przyczyniające się do śmierci młodych osób w wieku produkcyjnym: samobójstwa, nieszczęśliwe wypadki w miejscu pracy (nieprzestrzegane są często podstawowe zasady bezpieczeństwa) i choroby układu sercowo-naczyniowego wywołane alkoholizmem.
- Wszystko to sprawia, że młodzi ludzie nie chcą się tam decydować na posiadanie potomstwa, choć w ostatnich latach jest nieco lepiej (szczególnie w Rosji).

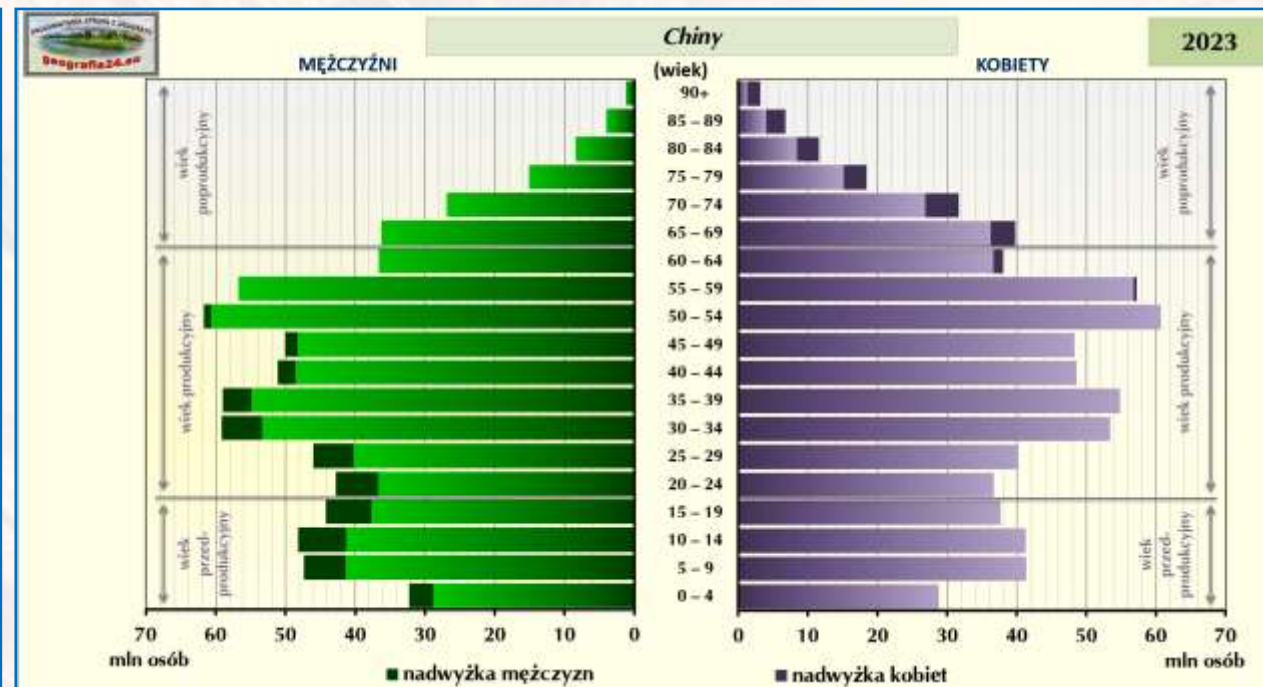
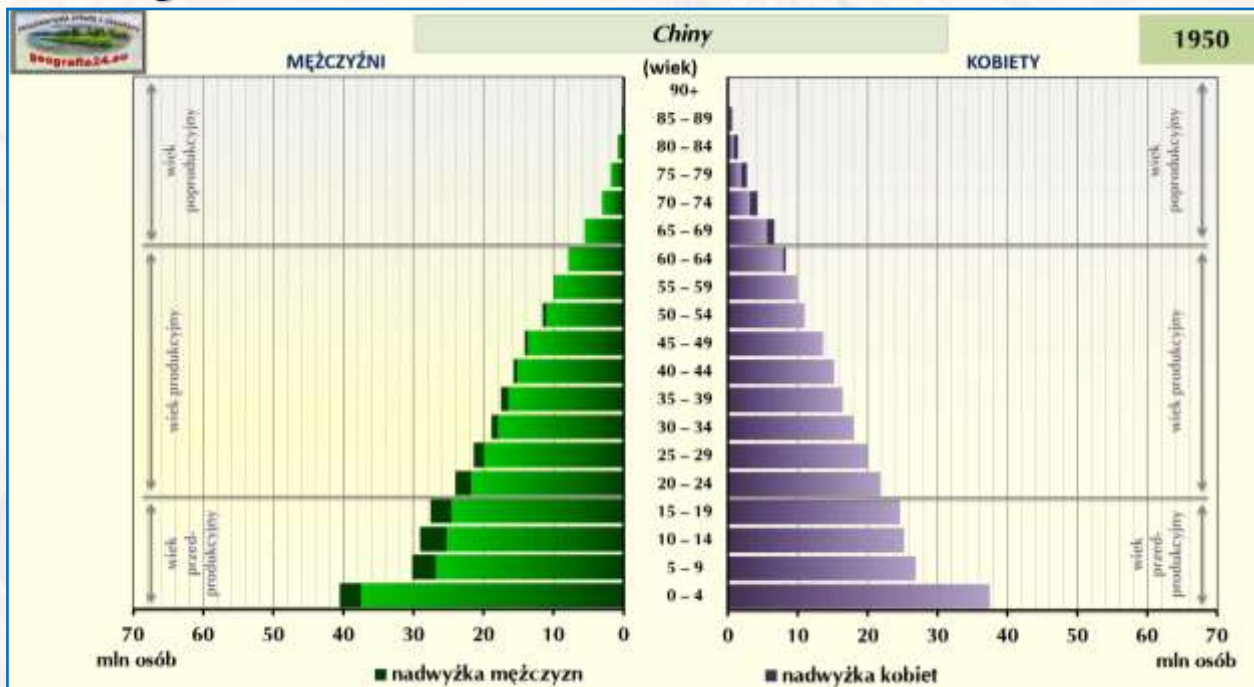
Proces starzenia się społeczeństw

- **Spółeczeństwo polskie** za kilkanaście lat ze względu na obniżenie się współczynnika urodzeń i wydłużanie długości życia mocno się zestarzeje (obecnie osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią już około 20% populacji).
- W celu przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom demograficznym rząd premiera Donalda Tuska zdecydował się w 2012 roku na reformę systemu emerytalnego w Polsce i podniesienie wieku emerytalnego:
 - do 67 lat dla mężczyzn (stopniowo do 2020 r.) i dla kobiet (do 2040 r.);
 - stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego miało ograniczyć niedobór pracowników w stale rosnącej gospodarce i zwiększyć bezpieczeństwo finansowe Polaków.
- W 2016 r. rząd p. premier Beaty Szydło, na mocy nowej reformy emerytalnej, cofnął zmiany premiera D. Tuska.
 - Tym samym kobiety będą dalej pracować do 60 roku życia, zaś mężczyźni do 65 roku życia.

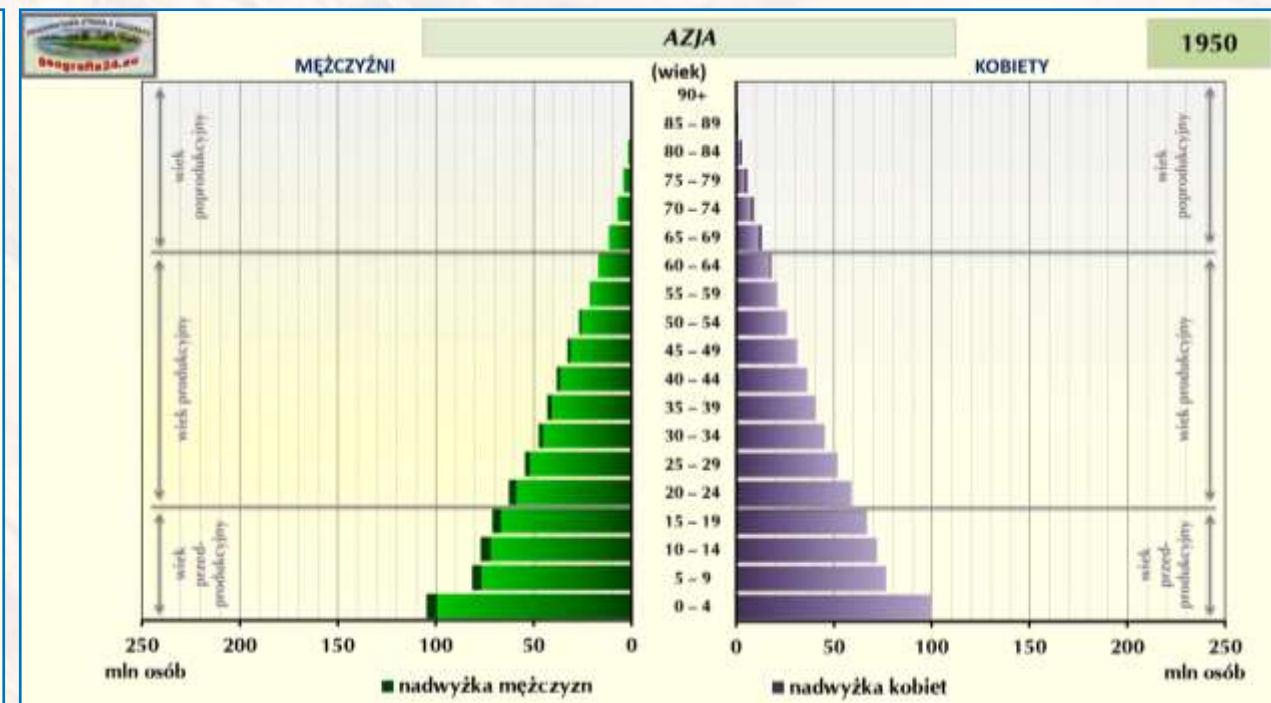
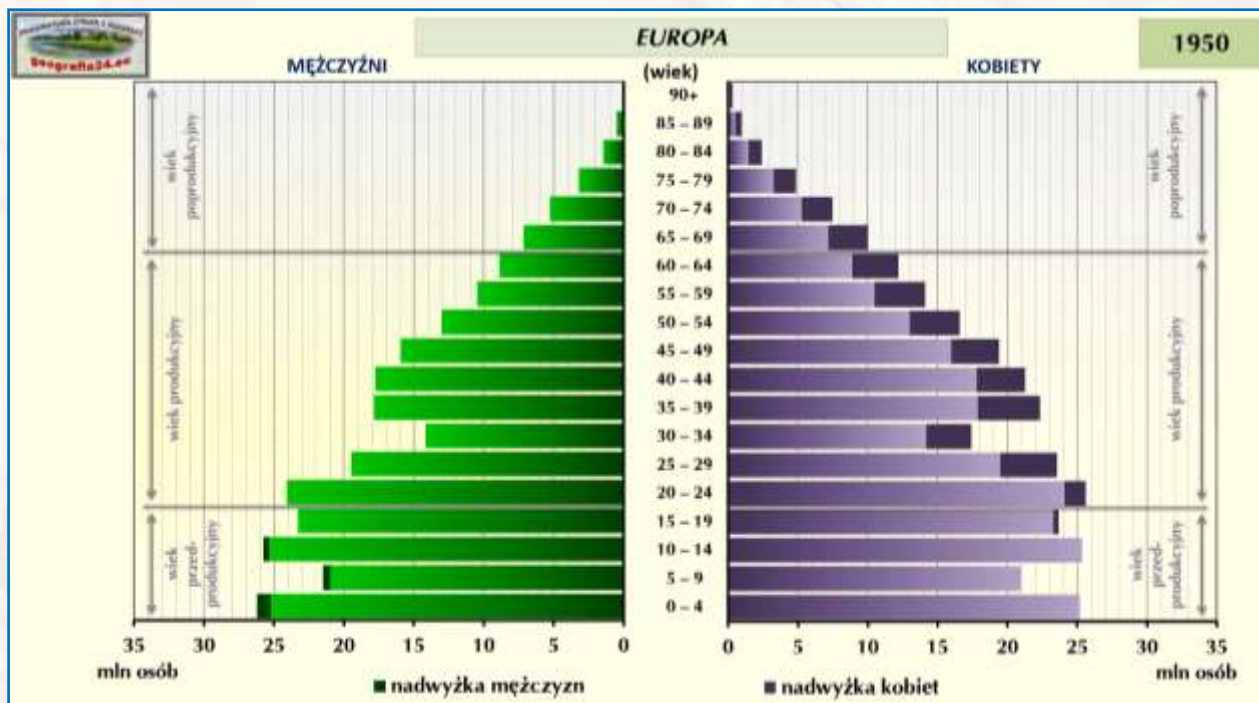
Starzenie się wybranych krajów na świecie

- **Proces starzenia się dotyczy także Chin**, które jeszcze kilkadziesiąt lat przeżywały eksplozję demograficzną, zdławioną krytykowaną przez kraje demograficzne polityką demograficzną, uruchomioną w 1978 roku, znaną powszechnie jako “polityka jedna rodzina – jedno dziecko”.
 - Rodzice, którzy zdecydowali się na kolejnego potomka, zmuszeni byli płacić wysoką grzywnę.
 - Polityka ta przyczyniła się także do wyraźnej przewagi chłopców nad dziewczynkami w Chinach:
 - na każdą urodzoną dziewczynkę przypada 1,15 chłopca, co jest związane z aborcją selektywną,
 - Obecnie w Chinach jest około 30 milionów więcej mężczyzn niż kobiet.
 - Od 1 stycznia 2016 r., w związku z szybkim starzeniem się chińskiego społeczeństwa, weszło w życie nowe prawo, które zezwala na posiadanie dwójki dzieci (obecnie i to zostało już złagodzone).

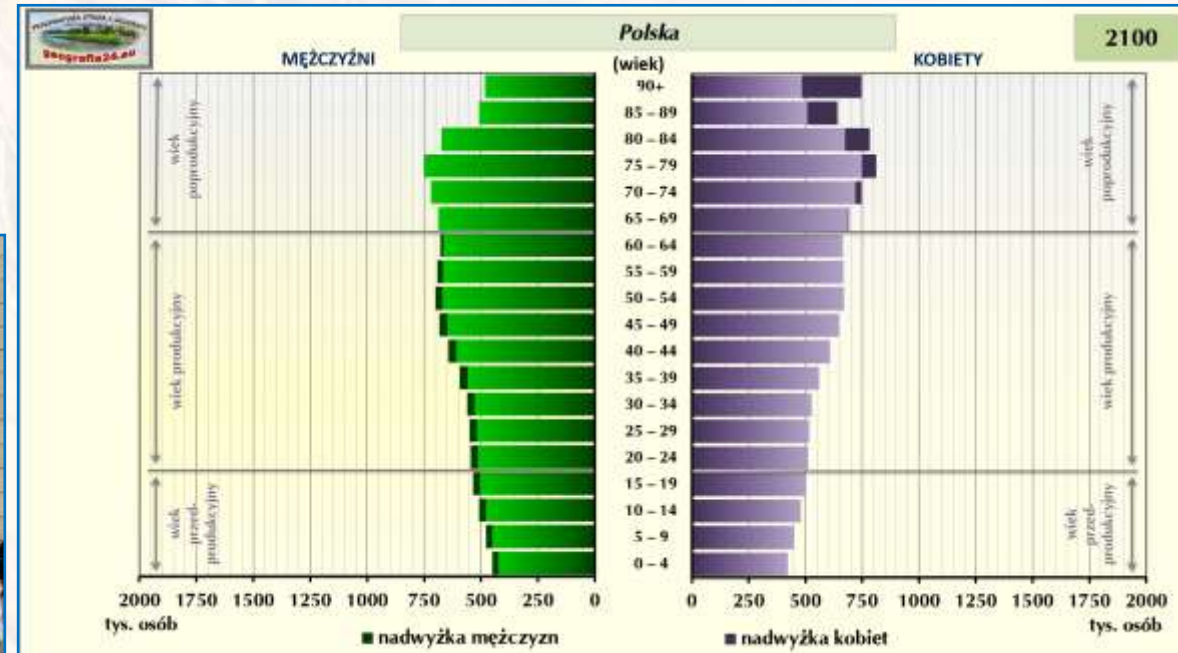
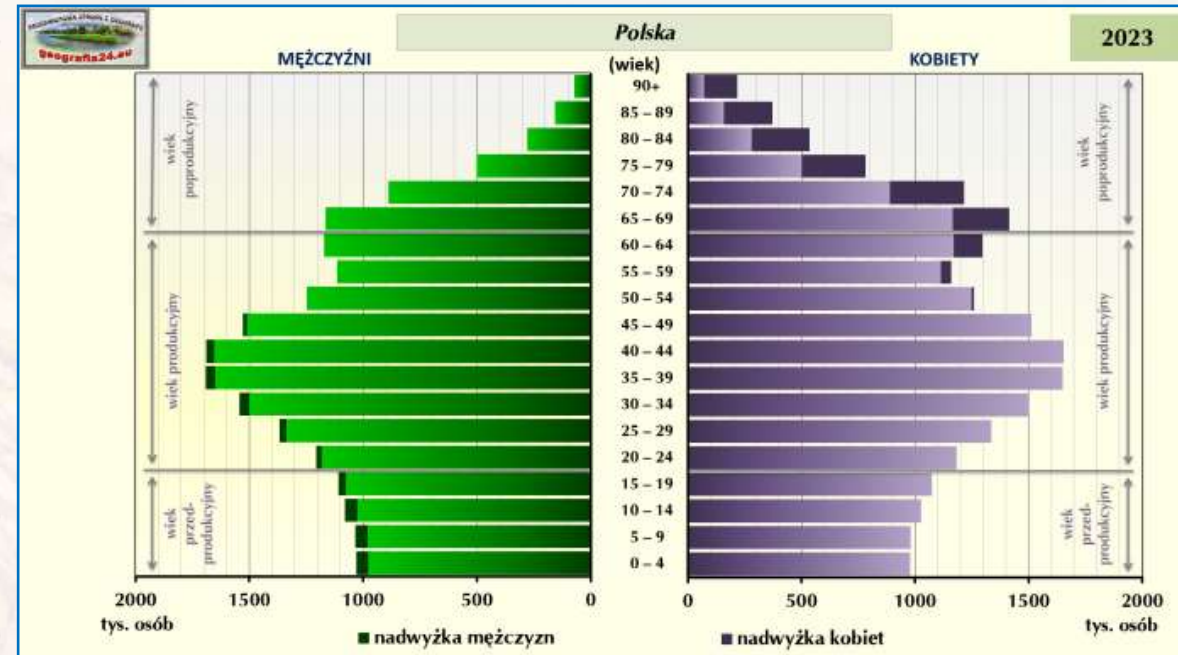
Starzenie się społeczeństw na różnych kontynentach

- Najszybsze tempo starzenia się występuje oczywiście w Europie, gdzie społeczeństwo już od wielu lat nie chce się decydować na większą ilość dzieci – często w tych państwach współczynnik dzietności z reguły nie przekracza 2,0 (aby liczba ludności nie spadała potrzeba przynajmniej 2,1).
- Przyszłość także nie rysuje się dobrze.

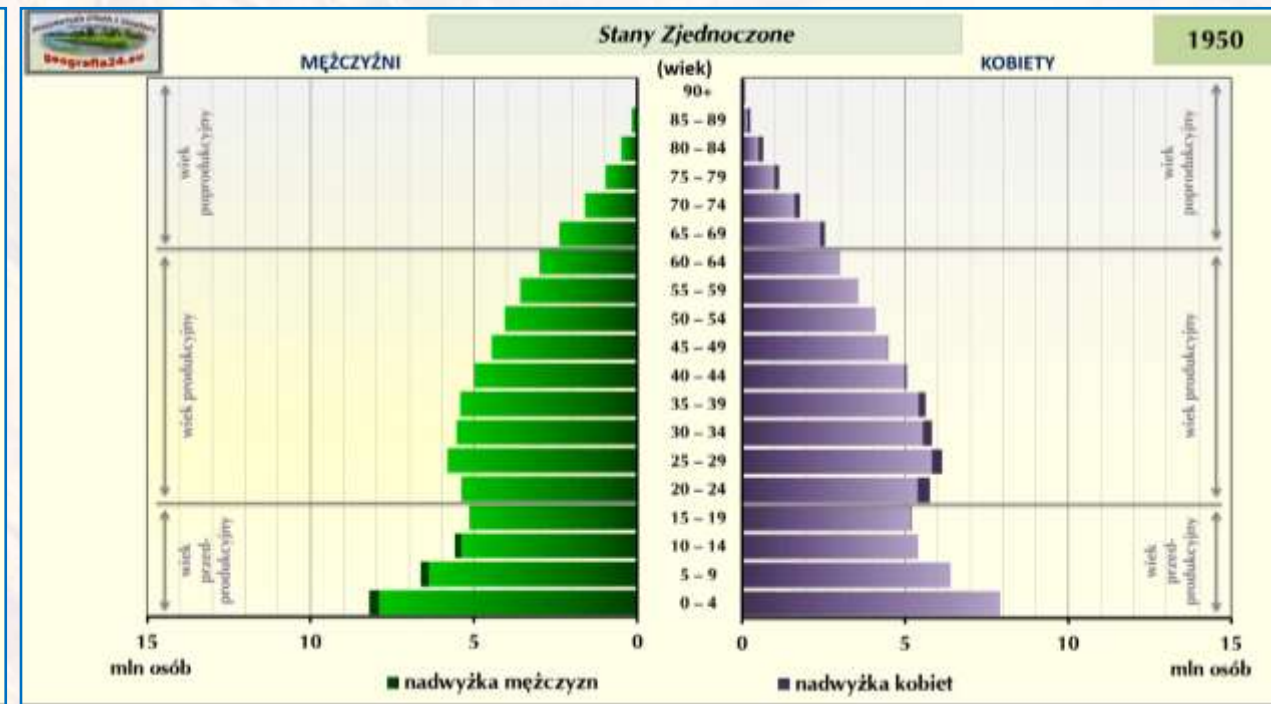
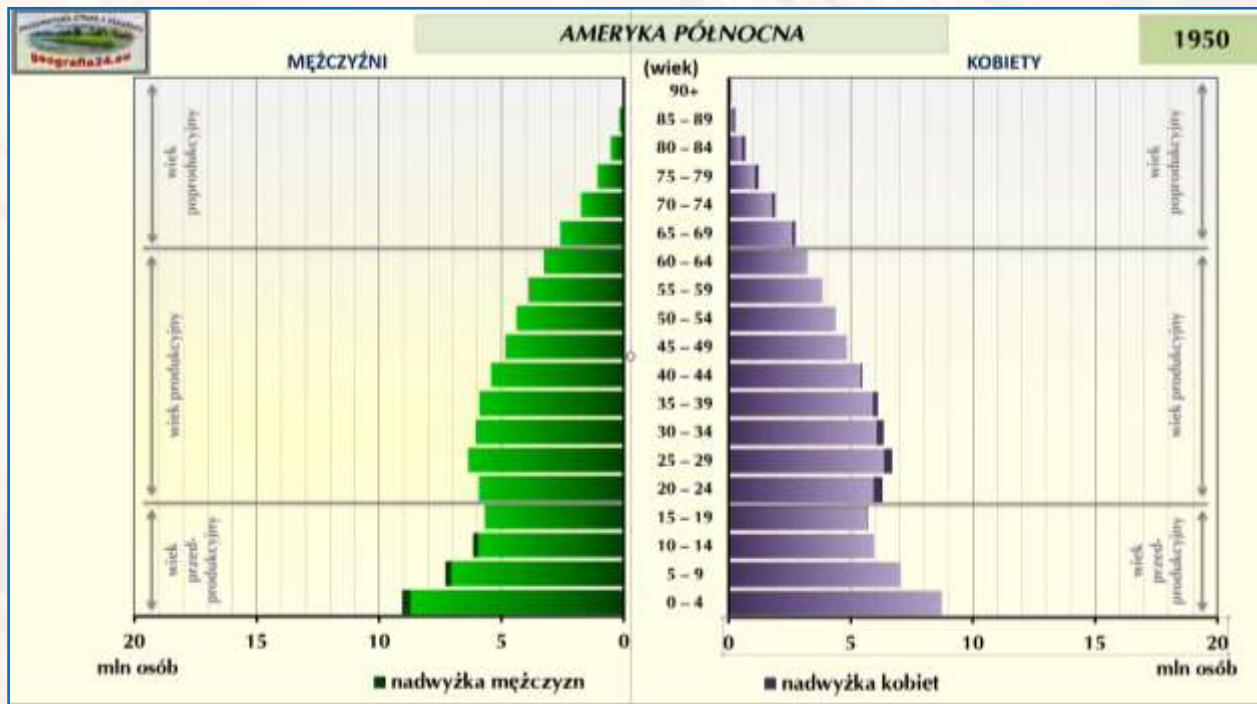
Starzenie się społeczeństwa polskiego

- Polska w Europie należy do krajów, dla których prognozy demograficzne są wyjątkowo złe, pod koniec obecnego wieku, wg prognoz ONZ-u, będzie mieszkać u nas około 23 mln osób (będziemy “małym krajem starych ludzi”).
- Możemy zadać sobie pytanie czy jakieś super 500+ (np. 800+) mogłoby zatrzymać ten proces i doprowadzić przynajmniej do sytuacji abyśmy liczyli kiedyś znów 38 milionów – odpowiedź niestety jest prosta.
- Szansa na znaczną poprawę jest niewielka – nie jesteśmy w stanie (tak przynajmniej mówią fachowcy – nie politycy), ze względu na tendencje ogólnoswiatowe, myślenie tylko o dobrach doczesnych oraz przede wszystkim bardzo niskie urodzenia w ciągu ostatnich 25 lat zbyt wiele zrobić.
- Możemy jedynie spowalniać to co nieuniknione i łagodzić skutki tych zmian (zadbać, aby nie było jeszcze gorzej).

Starzenie się społeczeństw na różnych kontynentach

- Znacznie wolniejsze tempo starzenia się społeczeństw występuje w Ameryce Północnej.
- W Stanach Zjednoczonych stosunkowo duży odsetek ludności stanowią migranci, cechujący się większą dzietnością (dotyczy to Meksykanów, Afroamerykanów i Azjatów).
- Większość Amerykan mieszka w dużych powierzchniowo domach jednorodzinnych (w Europie znacznie popularniejsza jest zabudowa wielorodzinna), w których po prostu “jest pusto bez dzieci” – to wpływa na fakt, że decydują się oni na liczniejsze potomstwo.
- Ważnym faktem jest także wysoka zamożność większości obywateli.

Struktura ludności według płci

→ **Struktura ludności według płci** – przedstawia procentowy udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności danego obszaru (kontynentu, państwa lub jego części, np. województwa, powiatu).

Mierniki określające strukturę ludności wg płci

Współczynnik feminizacji

jest równy liczbie kobiet przypadającej na 100 mężczyzn

$$W_F = \frac{\text{liczba kobiet}}{\text{liczba mężczyzn}} \cdot 100$$

Współczynnik maskulinizacji

jest równy liczbie mężczyzn przypadających na 100 kobiet

$$W_M = \frac{\text{liczba mężczyzn}}{\text{liczba kobiet}} \cdot 100$$

Współczynnik na świecie

- **Współczynnik feminizacji** dla całego świata wynosił w 2023 roku 99.
- Oznacza to, że na świecie występuje niewielka przewaga w liczbie mężczyzn nad kobietami.
- W przyszłości jednak współczynnik ten powinien przekroczyć 100 (pod koniec tego wieku będzie wynosił 101).

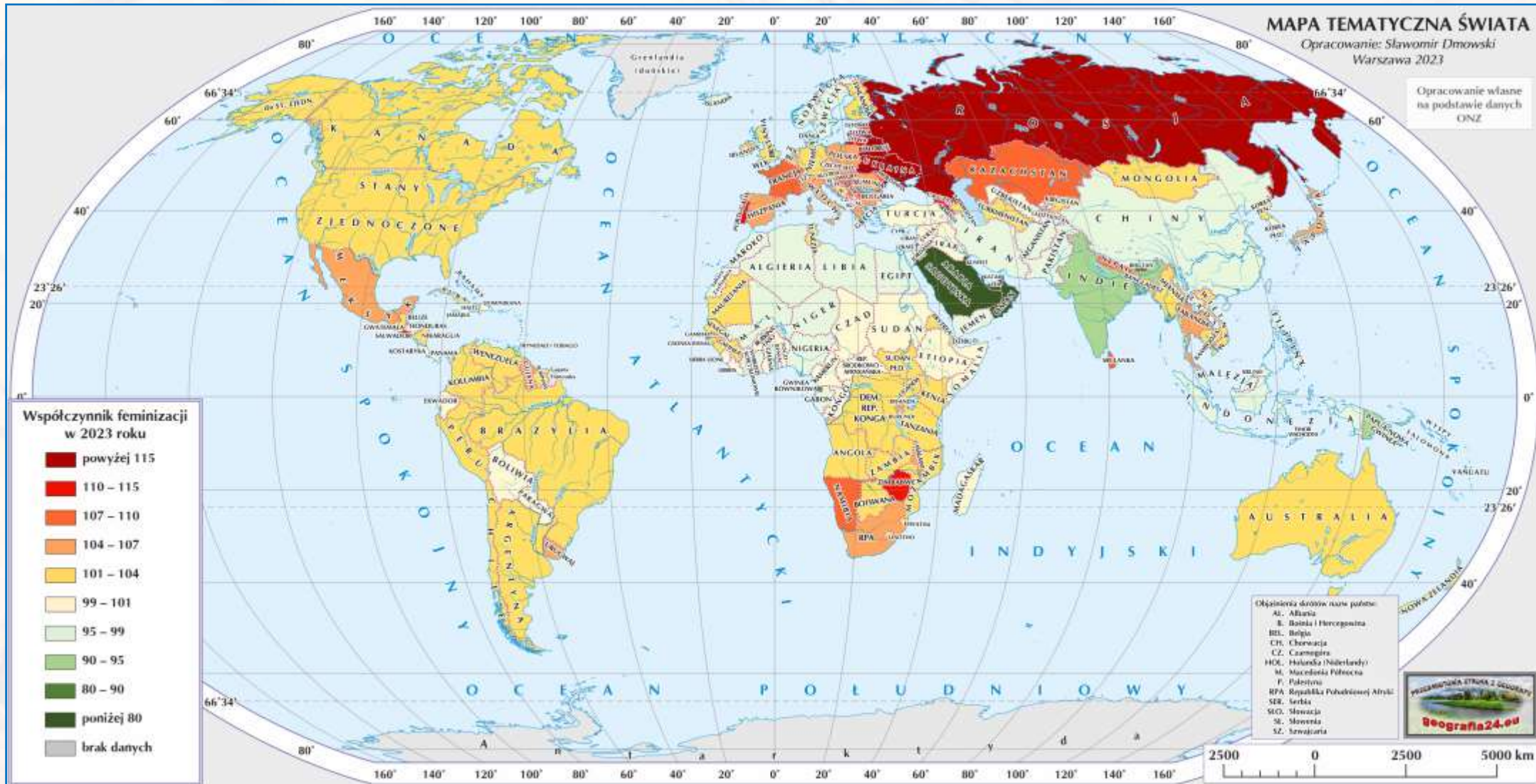
REGION/KONTYNENT	Współczynnik feminizacji w roku:				
	1950	2000	2023	2050	2100
ŚWIAT	101	99	99	100	101
Regiony lepiej rozwinięte	110	106	105	104	102
Regiony słabiej rozwinięte	96	97	98	99	101
Afryka	101	101	100	101	103
Azja	96	96	97	98	100
Europa	115	108	107	106	102
Ameryka Łacińska z Karaibami	99	102	103	104	102
Ameryka Północna	101	103	102	101	100
Australia i Oceania	96	99	99	100	100

Współczynnik feminizacji na świecie

→ Regionalnie współczynnik feminizacji obecnie znacznie się różni:

- wartości powyżej 100 – występują w regionach lepiej rozwiniętych gospodarczo oraz w Europie i obu Amerykach;
- wartości poniżej 100 – występują w regionach słabiej rozwiniętych gospodarczo oraz w Azji.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -